

Primljeno: 19.08.2024.			
Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog
02-607/24		87/8	UPI

IZVJEŠTAJ O AKREDITACIJI STUDIJSKOG PROGRAMA

Integrirani studijski program "Specijalna edukacija i rehabilitacija"

(Naziv studijskog programa)

Odlukom Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja (u daljem tekstu Agencija) br. 02-607/24-68/5UPI od 17.06.2024. godine, imenovana je Komisija za sprovođenje postupka akreditacije navedenog studijskog programa u sastavu:

1. Prof. dr Sanja Đoković, redovna profesorica na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerziteta u Beogradu, Republika Srbija – predsjednica Komisije;
2. Prof. dr Mirela Duranović, redovna profesorica na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakulteta, univerziteta u Tuzli, Bosna i Hercegovina – članica Komisije i
1. Prof. dr Darko Hinić, vanredni profesor na Prirodno-matematičkom fakultetu, Univerziteta u Kragujevcu, Republika Srbija – član Komisije

Komisija je imala zadatak da razmotri zahtjev **Pedagoškog fakulteta u Podgorici** za akreditaciju predmetnog studijskog programa, ostalu relevantnu dokumentaciju, te da na osnovu neposredne provjere činjeničnog stanja, dostavi Agenciji izvještaj o ocjeni kvaliteta studijskog programa, njegove usklađenosti sa akademskim i profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima.

Komisija je detaljno proučila zahtjev za akreditaciju integriranog studijskog programa **Specijalna edukacija i rehabilitacija**, kao i drugu priloženu dokumentaciju. U cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je posjetila Pedagoški fakultet u prostorijama Univerziteta Mediteran u Podgorici i upoznala se o ukupnim uslovima za realizaciju integriranih master studija. Agenda posjete je data u prilogu.

U skladu sa gore navedenim, a na osnovu odredbi Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG”, br. 44/14, 52/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17,55/18, 3/19, 17/19 i 47/19), kao i Pravilnika o postupku akreditacije studijskog programa, sadržaju i obliku sertifikata o akreditaciji („Službeni list CG”, br. 096/20 od 24.09.2020.), Komisija je Agenciji podnijela Izvještaj o akreditaciji integriranog studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija dana 12.08.2024 godine.

I OPŠTI PODACI

Naziv ustanove: „**Pedagoški fakultet**” Podgorica

Naziv organizacione jedinice: „**Pedagoški fakultet**” Podgorica

Naziv studijskog programa: Integrisani studijski program “**Specijalna edukacija i rehabilitacija**”

Nosilac studijskog programa: „**Pedagoški fakultet**” Podgorica

Vrsta studijskog programa (akademski ili primijenjeni): **akademski**

Naučna oblast: **Društvene nauke**

Način organizacije nastave (klasična, na daljinu, na engleskom jeziku): **Klasična**

Nivo kvalifikacije koji se stiče završetkom studijskog programa: **master**

Stručni naziv koji se stiče po završetku studijskog programa: master specijalne edukacije i rehabilitacije.

Predviđeno vrijeme trajanja studijskog programa: **10 semestara**

Broj ECTS kredita: **300 ECTS**

Broj studenata planiranih za upis: **50**:

II OCJENA ISPUNJENOSTI STANDARDA

Komisija je u ocjeni ispunjenosti standarda i njihovih kriterijuma za eksternu evaluaciju ustanove koristila sljedeće kriterijume za ocjenjivanje:

- *Eliminacioni kriterijum za ocjenjivanje* u slučaju kada neispunjavanje standarda i kriterijuma uslovljava negativan akreditacioni stav - odbijanje zahtjeva za akreditaciju;
- *Potreban kriterijum za ocjenjivanje* u slučaju kada standard ili njegovi kriterijumi nijesu ispunjeni, ali se proces akreditacije i realizacija studijskih programa mogu nastaviti ako kriterijum može biti ispunjen u periodu koji je određen preporukom komisije.

Komentar obavezno sadrži preporuku za unaprjeđenje kriterijuma, odnosno standarda, čak i kada je on obezbijeđen u skladu sa standardima i smjernicama Agencije..

U komentarima, Komisija je dala svoje jedinstveno mišljenje o:

- ispunjenosti ili djelimičnoj ispunjenosti standarda, odnosno njegovih kriterijuma,
- mjeri usklađenosti organizacije rada ustanove i planirane realizacije studijskih programa sa važećim standardima, nacionalnim dokumentima i dokumentima Evropskog prostora visokog obrazovanja,
- potrebi za dodatnim objašnjenjima,
- korekcijama koje je potrebno pripremiti i korekcijama koje je potrebno izvršiti,

- rokovima za korekcije,
- prednostima i nedostacima ispunjenosti određenih standarda, odnosno kriterijuma,
- svim ostalim pitanjima koja se tiču ocjene ispunjenosti standarda, odnosno kriterijuma.

**STANDARD 1.
USTANOVA VISOKOG OBRAZOVANJA**
KRITERIJUMI:

Ustanova koja planira da realizuje studijski program treba da ima status regulisan u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.1. Osnovni podaci o osnivanju i razvoju ustanove (datumi i odluke, promjene u organizaciji i radu).

Ocjena ispunjenosti

<u>Ispunjeno</u>	X	Djelimično ispunjeno	Nije ispunjeno
------------------	---	----------------------	----------------

Fakultet za prirodne i društvene nauke osnovan je 2018. godine kao privatna obrazovna i naučno-istraživačka ustanova sa sjedištem u Igalu, Save Ilića broj 5, Herceg Novi, i osnivačem Zoranom Kalinićem. Upisana je u Centralni registar privrednih subjekata br. 8-0027683/001 od 09.03.2018. godine, sa Rješenjem nadležnog organa o registraciji ustanove broj 90-01-04748-8 od 13.03.2018. godine i PIB-om 03179087. Statut je donesen 22.02.2018. godine. Ustanova je bila registrovana za delatnost u oblasti visokog obrazovanja iz društveno-humanističkih, Prirodno-matematičkih, Tehničko-tehnoloških i Medicinskih nauka.

Osnivač Fakulteta je 16.11.2023. godine svoj udio u Fakultetu preneo na nove osnivače prof. dr Radu Rakočević (u iznosu od 30% osnivačkog udjela) i Zorana Mavraka (u iznosu od 70%) br. OV 4868/2023. Rješenjem CRPS-a, br. 8-0027683/003 od 26.12.2023. godine registrovana je naznačena promjena osnivača. Novi Statut donet je 23.11.2023. godine.

Nakon toga, usledila je promjena sjedišta, pravne adrese i naziva ustanove. Rješenjem poreske Uprave, Sektor za usluge i registraciju - Centralni registar privrednih subjekata, br. 80027683/004 od 19.03.2024. godine ustanova registrovana je pod nazivom "Pedagoški fakultet" Podgorica sa sjedištem u Podgorici, Bulevar Josipa Broza, bb -Stari Aerodrom. Novi Statut donet je 11.03.2024. godine, a Ustanovom rukovodi dekanka prof. dr Rada Rakočević (odluka o imenovanju rukovodioca od 11.03. 2024.). Djelatnost ustanove je u oblasti Društvenih nauka.

Ustanova je priložila i Sporazum o saradnji R-289-24 od 04.03.2024. sa Univerzitetom Mediteran, Podgorica u kome se kao predmet saradnje navodi razmena nastavnika i saradnika, zajednički studijski programi, i dr. Ugovorom o pružanju usluga R-289/2-24 od 04.02.2024. određuje se priključenje Pedagoškog fakulteta Univerzitetu Mediteran, sa zadržanim svojstvom pravnog lica, nakon dobijanja akreditacije integrisanog studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija.

Ugovorom o podzakupu R-547-24 od 19.04.2024. definisano je da je Pedagoški fakultet zakupac prostora na adresi Bulevar Josipa Broza, bb -Stari Aerodrom, Podgorica površine 2538 m², katastarska parcela 5489, do 31.12.2026. kao i da uzima u podzakup 3 prostorije za akademsku 2024/2025.

Na osnovu dostavljene dokumentacije može se zaključiti da Fakultet ima status u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i zbog toga Komisija smatra da je kriterijum 1.1. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.2. Interna organizaciona struktura (jedinice i drugi oblici organizacionih cjelina i djelatnosti ustanove sa kratkim opisom sastava i funkcija), uključenost eksternih članova (studenti, poslodavci i ostali) u upravljačkim strukturama i njihova uloga i doprinos.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/osvrt/preporuke:

Fakultet, u skladu sa Statutom, obavlja djelatnost preko organizacionih djelova:

- studijskog programa;
- sekretarijata;
- računsko-informacionog centra;
- biblioteke.

Fakultetom upravljaju **osnivači fakulteta**, preko **Skupštine osnivača** i **Upravnog odbora**, koga predstavlja predsjednik Upravnog odbora. Fakultetom rukovodi **Dekan fakulteta**.

Organizacijom rada studijskog programa rukovodi **Vijeće fakulteta**. Za izvođenje nastave na studijskim programom zadužen je **Prodekan za nastavu**.

Za obavljanje normativnih, opštih, administrativnih, finansijskih i računovodstvenih poslova Fakulteta zadužen je **Sekretarijat**. Radom Sekretarijata rukovodi **Sekretar fakulteta**, koji je odgovaran Dekanu fakulteta.

Biblioteka je organizaciona jedinica koja obavlja poslove prijema, obrade, smještanja i čuvanja svih vrsta bibliotečkog materijala od značaja za nastavni i naučni rad na Fakultetu, kao i poslove usluživanja korisnika bibliotekom građom.

Studenti će prema navodima u dokumentaciji biti uključeni u sve organe upravljanja, stručne organe i tijela.

Ustanova je navela da je u procesu **osnivanja Računsko-informacionog centra** za potrebe realizacije studijskih programa, naučno-istraživačke djelatnosti, Sekretarijata i Biblioteke Fakulteta, a čija će prvenstvena aktivnost biti uvođenje informacionog sistema u rad Studentske službe, biblioteke, računovodstveno finansijskog poslovanja i dr. Nakon posete utvrđeno je da će fakultet ukoliko dobije akreditaciju programa u stvari koristiti računarsko-informacione prostorne i ljudske resurse Univerziteta Mediteran.

Fakultet je priložio i ugovor sa Univerzitetom "Mediteran" Podgorica, o pružanju usluga za obavljanje pravno-administrativnih, računovodstveno-finansijskih i IT usluga jer namjerava da se nakon dobijanja akreditacije i licence za rad pridruži ovom univerzitetu.

Preporuka: Neophodno je da Upravni odbor izabere podekane za nastavu, nauku i po mogućnosti finansije na predlog Dekana kako bi se omogućili kvalitetno i efikasno rukovođenje fakultetom. Preporuka je i da se dokumentacija bolje uredi, kako bi se jasnije videla ideja da se resursi za biblioteku, pravnu i finansijsku, kao i studentsku službu, i računarski centar u stvari dobijaju od Univerziteta Mediteran, nakon dobijanja akreditacije programa.

Na osnovu dostavljene dokumentacije može se zaključiti da Fakultet ima sve osnovne organizacione jedinice u svojoj strukturi kao i predviđeno uključivanje svih eksternih članova u upravljački strukturu i zbog toga Komisija smatra da je kriterijum 1.2. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.3. Organi upravljanja i rukovođenja ustanovom i organizacionim cjelinama: tijela, njihova uloga i postupak izbora

Ocjena ispunjenosti				
<u>Ispunjeno</u>	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
<p><i>Komentar/osvrt/preporuke:</i></p> <p>Fakultetom upravljaju osnivači Fakulteta, preko Skupštine osnivača i Upravnog odbora.</p> <p>Isključivo pravo Osnivača/Skupštine osnivača je da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vrši izmjene i/ili dopune osnivačkog akta Fakulteta, donosi Statut Fakulteta i njegove izmjene i dopune; - obezbjeđuje garanciju poslovne banke o oročenim finansijskim sredstvima, planira i pribavlja sredstva za rad Fakulteta, odlučuje o povećanju i smanjenju kapitala; - predlaže Pravilnik o osnovama i mjerilima za isplatu zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih na Fakultetu; - predlaže Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta; - određuje naknadu za rad članova Upravnog odbora; - predlaže usvajanje godišnjeg finansijskog izvještaja sa izvještajem unutrašnjeg nezavisnog revizora (završnog računa) i druge finansijske izvještaje, zahtijeva sprovođenje finansijske revizije u skladu sa zakonom i Statutom; - odlučuje o pristupanju novih osnivača; - predlaže Upravnom odboru Dekana Fakulteta; - bira i razrješava predstavnike osnivača u Upravnom odboru i predstavnika javnosti sa iskustvom rada u visokom obrazovanju i/ili naučnoistraživačkom radu; - odlučuje o promjeni i proširenju djelatnosti, promjeni naziva, sjedišta i pravne adrese Fakulteta; - odlučuje o promjeni sadržaja, veličine i oblika pečata, štambilja i žiga, - daje uputstva i smjernice za rad Upravnom odboru; - donosi odluku o dobrovoljnoj likvidaciji Fakulteta; - odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim zakonom, ovim statutom, Ugovorom o osnivanju i drugim aktima Fakulteta. <p>Upravni odbor ima 5 članova i čine ga: osnivač/odnosno predstavnik osnivača, predstavnik akademskog osoblja koji je u radnom odnosu na Fakultetu, predstavnik saradnika u nastavi koji je u radnom odnosu na Fakultetu, predstavnik administracije koji je u radnom odnosu na Fakultetu, predstavnik studenata. Mandat Osnivača u Upravnom odboru nije ograničen. Mandat predstavnika studenata u Upravnom odboru traje godinu dana. Mandat svih predstavnika u Upravnom odboru koji su u radnom odnosu na Fakultetu traje tri godine. Upravni odbor ima predsjednika i zamjenika predsjednika. Predsjednik i Zamjenik predsjednika Upravnog odbora biraju se iz reda članova Upravnog odbora. Osnivač, odnosno predstavnik osnivača ne može obavljati dužnost Predsjednika i Zamjenika. Upravni odbor ima sledeće nadležnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razmatra i utvrđuje budžet Fakulteta; - donosi finansijski plan Fakulteta na predlog Dekana i vrši nadzor nad njegovom realizacijom; usvaja godišnji finansijski izvještaj, sa izvještajem unutrašnjeg nezavisnog revizora (završni račun) i druge finansijske izvještaje na predlog Skupštine osnivača; obezbjeđuje vođenje ažurne i tačne evidencije o prihodima i rashodima Fakulteta; - donosi Pravilnik o osnovama i mjerilima za isplatu zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih na Fakultetu na predlog Skupštine osnivača; - donosi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na predlog Skupštine osnivača; - donosi Pravilnik o zaštiti na radu, Pravilnik o popisu, i Pravilnik o disciplinskoj odgovorosti studenata na predlog Vijeća; - usvaja Strategiju obezbjeđenja i unapređenja kvaliteta rada na predlog Dekana; 				

- osniva posebne profitabilne organizacione oblike u obrazovne i istraživačke svrhe;
- omogućava sprovođenje finansijske revizije, u skladu sa zakonom i Statutom;
- utvrđuje visinu školarine na predlog Osnivača/Skupštine osnivača i drugih naknada koje se plaćaju Fakultetu;
- po predlogu Vijeća odlučuje o broju studenata za upis;
- bira i razrješava Dekana na predlog Osnivača/ Skupštine osnivača, bira i razrješava prodekana na predlog Dekana;
- odlučuje o osnivanju, dijeljenju, spajanju ili ukidanju studijskih programa, na predlog Vijeća;
- odlučuje o drugom stepenu po prigovorima zaposlenih i studenata u skladu sa Zakonom i opštim aktima Fakulteta;
- daje saglasnost Dekanu za zaključivanje ugovora čija vrijednost prelazi 10.000 eura;
- odlučuje o drugim pitanjima u okviru svojih nadležnosti određenih Zakonom, Statutom i drugim aktima.

Stručni organ Fakulteta je **Vijeće**. Vijeće čine: dekan, prodekan/i, akademsko osoblje i saradnici u nastavi koji su u radnom odnosu na Fakultetu i predstavnik studenata. Dekan i prodekan su po funkciji članovi Vijeća. Dekan je po funkciji predsjednik Vijeća. Mandat članova Vijeća traje tri godine, a predstavnik studenata traje godinu dana. Vijećem predsjedava Dekan. U odsustvu Vijećem predsjedava prodekan po ovlaštenju Dekana. Vijeće može da obrazuje komisije i druga radna tijela radi davanja mišljenja i predloga o određenim pitanjima iz djelokruga svog rada. Postupak sazivanja, vođenja, odlučivanja i druga pitanja vezana za održavanje sjednice i rad Vijeća uređuju se Poslovníkom o radu koji donosi Vijeće. Vijeće ima sledeće nadležnosti:

- uređuje opšta pitanja koja se odnose na nastavu, studijske programe, predmete, naučni rad i istraživanje na Fakultetu;
- daje mišljenje i predloge Dekanu o svim pitanjima koja se odnose na realizaciju nastave na Fakultetu;
- predlaže osnivanje novih, dijeljenje, spajanje ili ukidanje postojećih studijskih programa, analizira proces studiranja, ukazuje na propuste i predlaže promjene, odlučuje o strukturi i sadržini studijskih programa i predmeta (kurseva), formira komisiju za sačinjavanje elaborata o opravdanosti uvođenja novog studijskog programa;
- predlaže broj studenata za upis;
- izjašnjava se o podnijetim prigovorima i predlozima studenata o kvalitetu nastave;
- razmatra godišnji program rada Fakulteta;
- daje mišljenje o odlukama o obrazovanju unutrašnjih organizacionih jedinica;
- daje mišljenje o prigovorima podnijetim u postupku izbora u zvanje saradnika u nastavi;
- predlaže mjere za podsticanje razvoja izrazito uspješnih i darovitih studenata;
- razmatra izvještaj o ostvarivanju programa naučnih istraživanja, realizuje naučno-stručne projekte iz svoje djelatnosti;
- donosi Pravila studiranja na integrisanim osnovnim i master studijama;
- donosi Pravilnik o načinu i postupku ispitivanja i ocjenjivanja studenata;
- predlaže Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti studenata;
- donosi Strategiju zaštite intelektualne svojine Fakulteta i njenog korišćenja;
- odlučuje o drugom stepenu o pravima studenata u skladu sa opštim aktima Fakulteta;
- odlučuje o isključenju studenata sa Fakulteta;
- podstiče i stara se o omogućavanju cjeloživotnog učenja;
- obezbjeđuje primjenu i donosi odluke o akademskim standardima u skladu sa zakonom i opštim aktima Fakulteta;
- utvrđuje i sprovodi postupke ocjene kvaliteta nastave i ispita;
- donosi Kodeks akademske etike;

- bira i razrješava predstavnika akademskog osoblja i predstavnika saradnika u nastavi u Upravnom odboru Fakulteta;
- daje mišljenja i predloge o svim drugim pitanjima na zahtjev Dekana, Upravnog odbora i Osnivača;
- obavlja i druge poslove propisane zakonom, Statutom ili drugim propisima.

Organ rukovođenja Fakultetom je **Dekan**. Dekan zastupa i predstavlja Fakultet. Dekan je odgovoran za organizaciju rada, rukovođenje, i rad Fakulteta. Dekana bira Upravni odbor na period od tri godine sa mogućnošću ponovnog izbora, na predlog Skupštine osnivača iz reda redovnih profesora koji su u radnom odnosu na Fakultetu. Vršilaca dužnosti Dekana može imenovati Skupština osnivača najduže na period od šest meseci. Dekan ima ovlašćenja da:

- organizuje i kontroliše nastavni, naučni i istraživački rad na Fakultetu;
- predlaže Upravnom odboru Fakulteta osnove poslovne politike Fakulteta;
- predlaže godišnji program rada i plan razvoja Fakulteta;
- donosi akte Fakulteta za koje je ovlašten u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i Statutom Fakulteta;
- sprovodi odluke Osnivača/Skupštine osnivača i Upravnog odbora Fakulteta o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u skladu sa zakonom i opštim aktima Fakulteta;
- izvršava odluke Vijeća;
- određuje pojedinačno radno angažovanje nastavnika i saradnika u naučno istraživačkim projektima;
- imenuje komisije koje su predviđene Statutom;
- po prethodnoj saglasnosti Upravnog odbora Fakulteta odlučuje o zasnivanju radnog odnosa/dopuskog rada sa nastavnim i administrativnim osobljem, u skladu sa zakonom i opštim aktima Fakulteta;
- po prethodnoj saglasnosti Upravnog odbora Fakulteta odlučuje o sklapanju ugovora sa gostujućim predavačima i drugim subjektima koji vrše usluge za Fakultet;
- po predlogu Vijeća određuje raspored nastave na studijama;
- podnosi godišnji izveštaj o rezultatima poslovanja, kao i finansijske i druge izvještaje na zahtjev predsjednika Upravnog odbora, odnosno Osnivača/Skupštine osnivača Fakulteta;
- zaključuje ugovore u okviru djelatnosti Fakulteta, u skladu sa zakonom i Statutom;
- pokreće inicijativu i predlaže rješenja o pitanjima od značaja za obavljanje djelatnosti Fakulteta;
- obavlja i druge poslove koji nijesu stavljeni u nadležnost drugih organa Fakulteta, utvrđene zakonom, Statutom i drugim aktima Fakulteta.

Ustanova je priložila Statut u kome su navedene organi i tela Fakulteta, kao i njihove odgovornosti, način izbora članova, i drugo.

Na osnovu navedenog, stav Komisije je da je postojanje organa upravljanja i rukovođenja je u skladu sa normativnim aktima, te da je kriterijum 1.3. standarda broj 1 ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.4. Pregled djelatnosti ustanove

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno

X

Djelimično ispunjeno

Nije ispunjeno

Komentar/osvrt/preporuke:

Osnovna djelatnost Fakulteta upisana u Centralni registar privrednih subjekata je:

85.42 Visoko obrazovanje.

Pored osnovne djelatnosti Fakultet će obavljati i sljedeće djelatnosti:

85.59 Ostalo obrazovanje

88.10 Socijalna zaštita bez smještaja za stara lica i lica sa posebnim potrebama

72.20 Istraživanje i razvoj u društvenim i humanističkim naukama

62.0 Kompjutersko programiranje, konsultacijske i srodne djelatnosti

62.02 Konsultantske djelatnosti u oblasti informacione tehnologije

62.03 Upravljanje kompjuterskom opremom

62.09 Ostale usluge informacione tehnologije

63.11 Obrada podataka, smještanje aplikacija i pružanje aplikativnih usluga i sl.

58.11 Izdavanje knjiga

5814 Izdavanje časopisa i periodičnih izdanja

5819 Ostala izdavačka djelatnost.

Ustanova je priložila osnivački akt i Statut u kome su navedene delatnosti Fakulteta. Uvidom u Zahtev za akreditaciju studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija i Statut Fakulteta Komisija konstatuje da je kriterijum 1.4 ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.5. Pregled integrisanih funkcija i djelatnosti na ustanovi

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno

X

Djelimično ispunjeno

Nije ispunjeno

Komentar/osvrt/preporuke:

Pedagoški fakultet je organizaciona cjelina koja će za početak realizovati jedan studijski program integrisanih studija **Specijalna edukacija i rehabilitacija**, koji je i predmet ove akreditacije.

Nakon dobijanja licence za rad Fakultet namjerava da svoj dalji rad integriše u okviru Univerziteta Mediteran, s tim što bi zadržao svoju finansijsku samostalnost. Fakultet je zaključio sporazum o saradnji i ugovor o korišćenju prostorija Univerziteta "Mediteran" Podgorica za izvođenje nastave i pružanje administrativnih i drugih usluga.

Uvidom u Zahtev za akreditaciju integrisanog studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija i Statut Fakulteta Komisija konstatuje da je kriterijum 1.5 ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.6. Misija, vizija i glavni strateški ciljevi ustanove koje ustanova nastoji da ostvari preko svojih studijskih programa, mogućnosti zapošljavanja svršenih studenata, međunarodne saradnje, naučno-istraživačke djelatnosti, odnosno umjetnosti i kulture, brige o studentima, obezbjeđenja kvaliteta, poslovanja itd.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno

Djelimično ispunjeno

X

Nije ispunjeno

Komentar/osvrt/preporuke:

U okviru Statuta i Strategije obezbjeđenja i kontrole kvaliteta navedeno je da je **misija Fakulteta** da:

- obrazuje studente specijalne edukacije i rehabilitacije koji će sticati znanja, vještine i kompetencije i dobijati kvalifikacije koje će im omogućiti brzo zapošljavanje i visoko pozicioniranje u obrazovno vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori i različitim poslovnim organizacijama u datim oblastima u zemlji, regionu i šire;
- obezbjeđuje uslove za realizaciju i razvoj naučno-istraživačkog rada u okviru djelatnosti Fakulteta;
- teži dostizanju međunarodnih standarda nastave i učenja, što će studentima omogućiti lakšu horizontalnu i vertikalnu prohodnost i transfer na srodne institucije visokog obrazovanja u inostranstvu;
- razvija preduzetnički duh studenata radi pokretanja vlastitog biznisa;
- se povezuje sa domaćim, regionalnim i međunarodnim institucijama radi razmjene pozitivnih iskustava u okviru djelatnosti Fakulteta;
- teži kontinuiranom praćenju i unapređenju kvaliteta studijskih programa, nastave, naučno-istraživačkog rada i svih drugih standarda visokog obrazovanja i nauke u okviru djelatnosti Fakulteta;
- bude elitna ustanova visokog obrazovanja u oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije.

Vizija Fakulteta fokusirana je na njegovo pozicioniranje kao ključne ustanove u Crnoj Gori koja obezbjeđuje kadar za potrebe tržišta rada u oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije. Fakultet će biti integrisan u privatni univerzitet. Navedeni **ciljevi** Pedagoškog fakulteta su:

- da u svim oblastima svog djelovanja unapređuje sistem obezbjeđenja i kontrole kvaliteta;
- da bude autonomna institucija, ali da preuzme odgovornost za razvoj svih resursa fakulteta;
- da ima pristup radu koji studenta postavlja u težište;
- da se povezuje sa inostranim ustanovama visokog obrazovanja radi dostizanja međunarodnih standarda i pozitivnih iskustava u oblasti visokog obrazovanja;
- da razvija prepoznatljivu naučnoistraživačku djelatnost;
- da u potpunosti primjenjuje nove obrazovne i naučne tehnologije i podstiče sazajne procese.

Preporuka: Fakultet navodi sve potrebne elemente ovog standarda, koji se nalaze u osnovnim aktima ustanove (pre svega Statuta). Međutim, praktična ispunjenost ovih ciljeva dovedena je u pitanje određenim problemima koje će Komisija navesti u kasnijim standardima, pre svega onim vezanim za sadržaj studijskog programa i nastavni kadar koji bi realizovao taj program.

Uvidom u Zahtev za akreditaciju studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija i Statut Fakulteta Komisija konstatuje da je kriterijum 1.6 delimično ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

1.7. Poseban značaj i specifičnosti ustanove u obrazovnom, istraživačkom i umjetničkom radu.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	x
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/osvrt/preporuke:

Specifičnost predloženog integrisanog petogodišnjeg programa je želja da se prate potrebe osoba sa teškoćama u razvoju, i raznih sistema podrške, prvenstveno sa obrazovno-

naučnog aspekta. Studijski program integrisanih osnovnih i master studija, sa navedenim modulima, trebalo bi da omogući stvaranje kompetentnog kadra koji može odgovoriti ključnim izazovima sistema. Fakultet je predvideo da bi završetkom planiranog studijskog programa (modul - razvojne smetnje i poremećaji), studenti trebalo da imaju kompetencije za rad sa osobama, koje su obuhvaćene oligofrenologijom (teškoće i poremećaji u mentalnom razvoju, autizam, specifične smetnje i poremećaji), motoričke smetnje i poremećaji, senzomotorne smetnje i poremećaji. Modul logopedija i surdologija, obuhvata dvije posebne oblasti - logopediju koja se bavi poremećajima i teškoćama ljudske komunikacije od prevencije do tretmana poremećaja i - surdologiju koja se bavi svim poremećajima i teškoćama u razvoju koji su uzrokovani urođenom ili stečenom gluvošću i nagluvošću, tako da predložena struktura programa predstavlja sveobuhvatnu cjelinu.

Pedagoški fakultet smatra da postojeći programi defektologije ne zadovoljavaju potrebe inkluzivne škole/vrtića/ustanove i sl. i da će predloženi program izbjeći postojeće teškoće i dileme u savremenim uslovima inkluzije. Opređenje za predloženu koncepciju je u činjenici da najveći broj djece, i osoba sa razvojnim smetnjama i poremećajima, čine prvenstveno osobe sa smetnjama u intelektualnom funkcionisanju i osobe sa autizmom. Podaci Svjetske zdravstvene organizacije govore da se preko 75% svih osoba sa teškoćama u razvoju, upravo iz pomenute populacije. Sljedeći razlog su i pokazatelji da je najveći broj djece sa pomenutim teškoćama u razvoju, u vaspitnoobrazovnom, ali i ostalim sistemima društva.

Istraživački rad bi trebalo da bude značajan segment djelatnosti ustanove, jer kvalifikovani stručni kadar, koji ustanova namjerava stvarati, treba predstavljati polaznu komponentu kvaliteta u obrazovnom sistemu i u sistemu kreiranja javnih politika koje se odnose na lica sa smetnjama u razvoju i lica sa invaliditetom.

Međutim, nastavni plan i program nije planiran tako da omogućava postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija.

Pored toga, sastav i stručnost nastavnika ne može obezbjediti postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija. Nastavnici planirani za izvođenje nastave ne posjeduju odgovarajuće kompetencije za izvođenje nastave na predmetima na kojima su planirani. Uža naučna oblast na koju su nastavnici izabrani i njihove reference trebale bi da odgovaraju području u kojem bi izvodili nastavu, što ovdje nije zadovoljeno. Nastavnicima su dodjeljivani predmeti za koje nemaju odgovarajući izbor niti reference. Jedan nastavnik bi trebao izvoditi predavanja za različite uže naučne oblasti.

Preporuka: Nastavni plan i program nije planiran tako da omogućava postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija.

Sastav i stručnost nastavnika ne može obezbjediti postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija. Nastavnici planirani za izvođenje nastave ne posjeduju odgovarajuće kompetencije za izvođenje nastave na predmetima na kojima su planirani. Uža naučna oblast na koju su nastavnici izabrani i njihove reference trebale bi da odgovaraju području u kojem bi izvodili nastavu, što ovdje nije zadovoljeno. Nastavnicima su dodjeljivani predmeti za koje nemaju odgovarajući izbor niti reference. Jedan nastavnik bi trebao izvoditi predavanja za različite naučne oblasti i uže naučne oblasti.

Bilo bi potrebno redefinisati u velikom opsegu nastavni plan i angažovati mnogo veći broj nastavnika i saradnika koji su birani, a samim tim i kompetentni, za rad u odgovarajućim naučnim oblastima i užim naučnim oblastima.

Komisija konstatuje da je na osnovu priloženih dokaza: - Nastavnog plana; - Informacionih lista predmeta - biografija i bibliografija predviđenog nastavnog osoblja kriterijum 1.7. nije ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni				
1.8. Strategija i aktivnosti za obezbjeđenje kvaliteta obrazovanja, istraživanja, odnosno umjetničkog rada, stalna tijela koja se bave područjem obezbjeđenja kvaliteta, stepen implementacije dokumenta za obezbjeđenje kvaliteta (postojanje dokumenta i procjena efekata njihove primjene u prethodnih pet godina)				
Ocjena ispunjenosti				
Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
<p><i>Komentar/osvrt/preporuke:</i></p> <p>Strategija obezbjeđenja i kontrole kvaliteta je strateški i razvojni dokument Fakulteta koji obuhvata sve djelatnosti kojima se Fakultet bavi. Pošto je ovo fakultet u osnivanju, ne postoje prethodni dokumenti niti podaci o implementaciji obezbjeđenja kvaliteta, tako da se navode samo aktivnosti koje bi fakultet trebalo da obezbeđuje.</p> <p>Fakultet će sprovesti sledeće aktivnosti obezbjeđenja i kontrole kvaliteta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sprovođiće periodičnu samoevaluaciju kvaliteta studijskih programa i ustanove dinamikom koju odredi Upravni odbor Fakulteta, kao i eksterno tijelo zaduženo za obezbjeđenje kvaliteta u visokom obrazovanju Crne Gore - Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja; - razvijaće međunarodnu saradnju i saradnju sa ustanovama visokog obrazovanja kroz razmjenu nastavnika i studenata, moguće izvođenje zajedničkih studijskih programa i kroz druge oblasti; - ostvarivaće jedinstvo obrazovnog, stručnog i naučnoistraživačkog rada čiji će se sadržaji i rezultati, odnosno znanja koristiti u nastavnom procesu; - uspostaviće stalnu saradnju sa poslodavcima i svršenim studentima u cilju dobijanja povratne informacije o kvalitetu studijskih programa i kompetencija koje su studenti stekli završetkom studija (formiraće Alumni klub i center za karijeru); - formiraće stalno tijelo za obezbjeđenje i kontrolu kvaliteta - prikupljaće informacije o kvalitetu od svih aktera (studenata, nastavnog kadra, administrativnog osoblja, rukovodstva, predstavnika privrede, javnog mnjenja); - informisaće javnost o svom radu. <p>Za potrebe internog obezbeđenja kvaliteta Fakultet predviđa da će sprovoditi studentsku anketu koja će sastojati od četiri segmenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prvi dio obuhvatiće nastavu, nastavnike i saradnike na pojedinačnim predmetima; - drugi dio obuhvatiće ocjenjivanje na završnom ispitu; - treći dio obuhvatiće opšte aspekte studijskog procesa; - četvrti dio obuhvatiće praktičnu nastavu. <p>Fakultet planira da uvodi programsku evaluaciju kroz postupak samovrednovanja postignutih ishoda učenja, odmah po završetku prve godine studije od strane prvoupisanih studenata, i tako u kontinuitetu do završetka studija, a nakon toga nastojaće da dobije povratne informacije o kvalitetu studijskog programa i od strane poslodavaca koji budu zapošljavali kadar koji je okončao studije na ovom fakultetu. U evaluaciju pored studenata biće uključeno i administrativno osoblje.</p> <p>Komentar: Nakon posete i komentara recenzentske Komisije, Fakultet je priložio odluku o osnivanju Tima za obezbjeđenje i kontrolu kvaliteta sa spiskom članova tima. Tokom posete, predstavnici fakulteta su prihvatili predlog Komisije da se u evaluaciju rada ustanove ubuduće kao ispitanici uključe i predstavnici nastavnog kadra koji bi procenjivali kvalitet rada ustanove i rukovodećeg kadra, što je sastavni deo kvaliteta. Ipak, odluka koja je prosleđena nije zavedena i nije potpisana od strane osnivača što bi trebalo korigovati.</p> <p>Na osnovu priložene dokumentacije:</p>				

- **Pravilnik o samovrednovanju kvaliteta studijskih programa, nastave,**
- **Upitnika o načinu ocenjivanja**
- **Ankete o kvalitetu nastave**
- **Ankete opšti aspekti studiranja**
- **Ankete obavezna praksa**
- **Primer SWOT analize i**
- **Naknadno donesene odluke o imenovanju Tima za obezbjeđenje kvaliteta (na osnovu komentara Komisije za akreditaciju)**

Komisija konstatuje da je kriterijum 1.8 ispunjen.

Kriterijum za ocenjivanje: Potreban

1.9. Opšti stav o međunarodnoj uporedivosti ustanove, njene organizacione strukture i djelatnosti (međunarodne ustanove).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	X
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/osvrt/preporuke:

Organizaciona struktura i djelatnost ustanove uglavnom je kompatibilna sa ustanovama visokog obrazovanja ove vrste u Crnoj Gori, i uporediva sa ostalim ustanovama u okviru Evropskog prostora visokog obrazovanja.

Studijski program Specijalna edukacija i rehabilitacija nije potpuno uporediv sa postojećim programima i univerzitetima u regionu (Beograd, Zagreb, Banja Luka, Ljubljana, Skoplje, Tuzla i Foča), među kojima postoji sličnost, a koja se primarno odnosi na izlazni profil budućih stručnjaka. S obzirom da je specijalna edukacija i rehabilitacija (defektologija) zasebna nauka, sastavljena iz nekoliko poddisciplina, svaka od pomenutih ustanova osposobljava profile u odnosu na potrebe sredine (države). Predloženi studijski program u trajanju od pet godina, od ukupno 300 ECTS, koncipiran je saglasno Zakonu o visokom obrazovanju Crne Gore, odnosno poslednjim njegovim izmjenama koji se odnose na režim studija, njihov koncept i sadržinu. Razlike u odnosu na navedene slične studijske programe u regionu su evidentne u nivoima studija (Beograd, Tuzla, Foča, Skoplje) imaju osnovne akademske studije u trajanju od 8 semestara (240 ECTS) maaster akademske studije u trajanju od 2 semestra (60 ECTS) i doktorske studije u trajanju od 6 semestara (Foča nema doktorske studije) (180 ECTS) dok predloženi studijski program je integrisan u trajanju od 10 semestara (300 ECTS). Takođe razlika je i u ishodima i kompetencijama završenih stručnjaka koja proističe iz nastavnih planova i programa. U Beogradu postoje 3 studijska programa, a jedan studijski program ima 5 modula. Beograd školuje visoko profilisane stručnjake u pojedinim oblastima što nije slučaj sa predloženim studijskim programom. Na Univerzitetima u Tuzli postoje takođe 3 studijska programa koji takođe obrazuju stručnjake koji su jasno profilisani svojim nastavnim planovima i programima. Predloženi studijski program donekle može biti uporediv sa studijskim programom Univerziteta u Skoplju i Univerziteta u Istočnom Sarajevu (Foča) ali samo na nivou osnovnih akademskih studija. Univerzitet u Skoplju ima na nivou osnovnih akademskih studija jedan studijski program ali na nivou master akademskih studija ima 6 modula koji predstavljaju subdiscipline specijalne edukacije i rehabilitacije.

Fakultet ima svoje organe upravljanja i rukovođenja, kao i stručne organe koji su strukturirani da vode Fakultet koji će svoj rad početi samo sa jednim studijskim programom. Ipak, Fakultet je izrazio konkretnu težnju da se priključi univerzitetu Mediteran, kako bi na taj način imao mogućnost sveobuhvatnijeg razvoja. Opštim aktima Fakulteta planirano je da studenti budu u sastavu organa upravljanja i svih stručnih organa i tela i uzmu učešće u odlučivanju.

Preporuka: Predlagač studijskog programa specijalne edukacije i rehabilitacije nije se izjasnio sa kojim ustanovama treba detaljno uporediti predloženi studijski program što je

onemogućilo Komisiju da obavi taj zadatak. Preporuka jasno se izjasniti sa kojim studijskim programima treba uraditi uporednu analizu.

Uvidom u dostavljeni materijal:

- Prilog 1.3.2. Pravila studiranja
- Prilog 2.6.4. Informacione liste,
- Prilog za mjerenje uporedivosti (Tabela S.6.1.1-Tabela S.6.1.6) i
- sopstvenim uvidom u informacije dostupne na sajtovima fakulteta iz oblasti Specijalne edukacije i rehabilitacije

Komisija zaključuje da ne postoji potpuna uporedivost ustanove i da nije bilo moguće uraditi detaljnu analizu Priloga za merenje uporedivosti zbog propusta predlagača, te konstatuje da kriterijum 1.9. Standarda nije ispunjen.

**STANDARD 2.
STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA I
KONCEPCIJA ZA REALIZACIJU STUDIJA**

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.1. Ciljevi studijskog programa

- Akademska klasifikacija (akademske ili primijenjene studije) i obrazloženje pripadnosti nivou visokog obrazovanja u okviru Crnogorskog kvalifikacionog okvira (u daljem tekstu: CKO) i usklađenosti sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (u daljem tekstu: EKO);
- Ciljevi studijskog programa i njihova usklađenost sa osnovnim ciljevima ustanove;
- Formalna usklađenost ciljeva programa sa njegovom klasifikacijom i nivoom u CKO-u.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	x
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/ostvrt/preporuke:

Predmet akreditacije je integrisani studijski program Specijalna edukacija i rehabilitacija koji je koncipiran kao integrisani akademski studijski program osnovnih i master studija, u trajanju od 10 semestara (5 godina) sa 300 ECTS kredita. Završetkom ovog studijskog programa stiže se nivo kvalifikacije obrazovanja koji se saglasno CKO svrstva u nivo VII, podnivo 2 (VII-2) i nosi naziv master specijalne edukacije i rehabilitacije. Savjet za kvalifikacije Crne Gore u svom mišljenju (broj: 023-1033/2019-25) iz 2019 godine je izneo niz pitanja na koje predlagač inicijative nije dao odgovor. Ta pitanja su bila u vezi sa uporednom praksom sličnih studijskih programa jer je predlagač ponudio programe koji nisu integrisani odnosno programe koji traju 4+1+3 godine. Takođe postavlja se pitanje da li studijski program Master specijalne edukacije i rehabilitacije zamenjuje sve studijske programe koji se studiraju na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerziteta u Beogradu. U delu inicijative o ključnim specifičnim kompetencijama studenata ne vide se poslovi navedeni u modulu Logopedija i surdologija. Savjet za kvalifikacije Crne Gore je dao predlog izmena za razvijanja kvalifikacije nivoa obrazovanja Master – specijalne edukacije i rehabilitacije (VII2 nivo).

Opšti cilj studijskog programa Specijalne edukacije i rehabilitacije je od strane predlagača definisan kao osposobljavanje studenata za proučavanje i stalno usavršavanje metoda koje

se koriste u specijalnoj edukaciji i socijalnoj rehabilitaciji kod populacije sa smetnjama i teškoćama u razvoju. Ovako definisan opšti cilj ne odgovara nazivu studijskog programa jer specijalna rehabilitacija nije isto što i socijalna rehabilitacija. Takođe ovaj opšti cilj se odnosi samo na cilj jednog od modula a to je Razvojne smetnje i poremećaji (mada se u cilju pominju teškoće koje nisu sinonim za poremećaj) dok ovako definisan cilj ne pokriva drugi modul Logopedija i surdologija.

Široko postavljen dijapozon pozicija za zapošljavanje master studenata ovog studijskog programa nije moguć jer to ne može biti realizovano kroz kurikulum koji su predlagači osmislili.

Na osnovu analize kurikuluma modula Razvojne smetnje i poremećaji nije moguće realizovati cilj koji glasi "upoznavanje studenata sa fundamentalnim naučnim saznanjima u specijalnoj edukaciji i rehabilitaciji kao samostalnoj nauci u sistemu njenih disciplina i subdiscipline" jer postoji neujednačena zastupljenost predmeta za pojedine razvojne smetnje i poremećaje. Uočava se značajno veće prisustvo predmeta koji se odnose na osobe sa teškoćama u mentalnom razvoju u odnosu na sve ostale razvojne smetnje i poremećaje. Takođe uočava se da pojedine uže naučne oblasti su potpuno zanemarene kao što je tiflogija i somatopedija.

Znanja koja studenti stižu o prirodi različitih smetnji i poremećaja se uče kroz predmete koji su iz uži naučnih oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije a ne iz naučnih oblasti medicine.

Ciljevi koji su napisani za module su suviše detaljno prikazani a neki se ponavljaju tako da se ne može dobiti jasan uvid šta predlagač stvarno želi postići obrazovanjem studenata na ovom studijskom programu.

Takođe stiče se utisak preambiciozno postavljenih ciljeva koji nisu pokriveni brojem predmeta i časova (naročito časova vežbi) koji bi omogućili studentima usvajanje znanja i veština iz pojedinih oblasti (procena, tretman, vaspitno-obrazovni rad, profesionalno-osposobljavanje, savetovanje, kreiranje individualnog obrazovnog plana, promovisanja prava osoba sa invaliditetom, informaciono-komunikacione tehnologije...). Uglavnom ovi ciljevi se zasnivaju na izučavanju malog broja predmeta a za neke ciljeve ne mogu se pronaći odgovarajući predmetni sadržaji u kurikulumu.

Modul Logopedija i surdologija takođe ima preambiciozno postavljene ciljeve u odnosu na ponuđeni kurikulum. Treba naglasiti da je struktura predmeta u 61% identična modulu Razvojne smetnje i poremećaji a 49% predmeta je svakako nedovoljan procenat za ostvarivanje ciljeva ovog modula koji spaja dve uže naučne oblasti. Savladavanje znanja iz oblasti fenomenologije, etiologije, detekcije, dijagnostike, tretmana poremećaja govora, jezika i komunikacije, sluha i slušanja; obuka za rad u centrima za govornu patologiju, centrima za medicinsku rehabilitaciju, neurološkim odjeljenjima i klinikama, otorinolaringološkim odjeljenjima i klinikama, pedijatrijskim klinikama, domovima zdravlja, razvojnim savjetovaništima, ustanovama za mentalno zdravlje i gerijatrijskim ustanovama su ciljevi koji se ne mogu postići sa ovako koncipiranom strukturom predmeta na modulu Logopedija i surdologija.

Na osnovu ovoga se može zaključiti da ciljevi studijskog programa nisu jasno i realno navedeni i uskladjeni sa osnovnim ciljevima ustanove.

Takođe nije ispunjena formalna usklađenost ciljeva programa sa njegovom klasifikacijom i nivoom u CKO-u.

Preporuka je da se detaljno redefinišu ciljevi studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija kao i posebni ciljevi modula Razvojne smetnje i poremećaji i modula Logopedija i Surdologija.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji komentarima datim u Zahtjevu za akreditaciju, deo 2.1. (Ciljevi studijskog programa), Komisija iznosi zaključak da Standard 2.1 nije ispunjen.

2.2. Ishodi učenja studijskog programa

- Ishodi učenja su dostupni zainteresovanim stranama, primarno nastavnicima i studentima;
- Planirani ishodi učenja su uporedivi sa Dablinskim deskriptorima;
- Postoji mogućnost za provjeru ishoda učenja u okviru internog sistema obezbjeđenja kvaliteta;
- Ishodi učenja će biti dostupni, realni i odražavati napredak u datoj oblasti;
- Ishodi učenja će omogućiti razvijanje saradnje sa relevantnim stranama.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	x
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/ostvrt/preporuke:

U predatoj dokumentaciji postoje navodi da su planirani ishodi učenja takvi da završetkom studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija studenti postaju potpuno osposobljeni za zanimanja koja zahtevaju ovaj studijski program. Oni još uvek nisu dostupni na web strani studijskog programa, odnosno Fakulteta (web stranica Fakulteta ne postoji). Definisani ishodi na nivou celog studijskog programa Specijalne edukacije i rehabilitacije jednim delom nisu relevantni za ovu naučnu oblast. Primer za to su: primjenjuje u radu s djecom sa smetnjama i teškoćama u razvoju znanje i vještine iz opšteobrazovnih disciplina; primjenjuje osnovna znanja iz oblasti medicinskih nauka, primarno anatomije, fiziologije, humane genetike i neuropsihologije, potrebna za razumijevanje teškoća u razvoju. Planirani ishodi učenja analiziran Dablinskim deskriptorima pokazuje nedostatke naročito u predmetno specifičnim kompetencijama koje su ključne za određeni studijski nivo (program) i odnose se na znanje specifično za izabranu studijsku oblast. Ova konstatacija važi za oba modula studijskog programa.

Dokumentacija svedoči da u okviru ustanove postoji predviđen sistem za obezbeđenje kvaliteta, a kroz koji postoji mogućnost za proveru ishoda učenja kroz dokument pod nazivom Strategija kontrole i obezbjeđenja kvaliteta koji se nalazi u prilogu.

Na osnovu pregledane dokumentacije uočava se da veliki broj informacionih lista predmeta nema napisane ishode (preko 20). Ishodi su dosta uopšteni i proizvoljno napisani a neki ishodi u različitim informacionim listama se ponavljaju. Kroz navedene ishode učenja se ne vidi da će student steći znanja koja će mu omogućiti dalji napredak u datoj oblasti. Nedostatak je postojanje više uže stručnih predmeta na oba modula koji bi trebalo da imaju jasnu povezanost sa navedenim ishodima datog studijskog programa.

Navedeni ishodi učenja će omogućiti samo delimično razvijanje saradnje sa drugim relevantnim stranama naučno-istraživačke zajednice i privrede.

Preporuka: Potrebno je da se informacione liste predmeta dopune sa ishodima i da se redefinišu ishodi koji su uopšteni i neadekvatni za sadržaj i strukturu predmeta. Takođe treba redefinisati opšte ciljeve studijskog programa Specijalne edukacije i rehabilitacije

Shodno dostavljenoj dokumentaciji komentarima datim u Zahtevu za akreditaciju, deo 2.2. (Ishodi učenja studijskog programa), Komisija iznosi zaključak da su ishodi učenja navedenog studijskog programa nisu ispunjeni.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.3. Usaglašenost ishoda učenja sa ciljevima studijskog programa

- Ciljevi programa će se sistematski sprovesti u praksi. Postoje informacije o tome kako svaki predmet ili modul doprinosi ostvarenju ciljeva studijskog programa;
- Svi predmeti ili moduli opisani u "priručniku za predmete/module" studijskih programa sadrže informacione liste, koje su dostupne zainteresovanim stranama (prvenstveno studentima i nastavnicima);
- Postoji jasan opis znanja, vještina i kompetencija, koji se od studenata očekuje da steknu nakon odslušanih pojedinih predmeta na studijskom programu;

- Ishodi učenja su jasni i razumljivi za nastavnike i studente.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	x
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/ostvrt/preporuke:

Prema dostavljenoj dokumentaciji predlagača u cilju osposobljavanja studenata za samostalnu primenu stečenih znanja, ishodi učenja svakog predmeta su usaglašeni sa ishodima učenja na nivou studijskog programa. Kao dokaz priložene su informacione liste predmeta.

Nakon uvida u dokumentaciji, iznosimo sledeće stavove:

Utvrđeno je da 27 predmeta nema definisane ili ciljeve ili ishode predmeta u informacionim listama tako da je za njih nemoguće utvrditi da li i kako doprinose ciljevima studijskog programa. Takođe u nekim informacionim listama predmeta ciljevi i ishodi su dosta uopšteno napisani i ne odgovaraju nazivu predmeta i njegovom sadržaju.

Ne doprinosi svaki predmet ostvarenju ciljeva studijskih programa. Naime, postoji nekoliko opšebrazovnih predmeta čiji ishodi učenja nisu usaglašeni sa ciljevima studijskog programa:

- Filozofija vaspitanja u silabusu predložene su samo 2 teme u vezi sa vaspitanjem a sve ostale teme su klasično filozofske. Ne čini se da bi ovaj predmet značajno doprineo izučavanju specijalne edukacije i rehabilitacije. Na primer umesto njega bi bilo možda poželjnije osmisliti predmet pod nazivom Istorija specijalne edukacije i rehabilitacije.
- Fizičko i zdravstveno vaspitanje je svakako bitan za same studente ali nije u funkciji izučavanja Specijalne edukacije i rehabilitacije.
- Plivanje kao i Fizičko i zdravstveno vaspitanje je predmet koji je bitan za same studente ali nije u funkciji izučavanja i studiranja Specijalne edukacije i rehabilitacije.
- Ekološko vaspitanje i obrazovanje je lep opšebrazovni predmet ali se ne vidi zašto je on značajan za studiranje Specijalne edukacije i rehabilitacije a nije ni u funkciji bazičnih naučnih oblasti koji služe za bolje razumevanje užih naučnih disciplina Specijalne edukacije i rehabilitacije.
- Odraslost, starenje i oblici podrške je jedini predmet posvećen odraslim osobama sa invaliditetom bez pratećih predmeta koji bi obezbedili sticanje znanja i veština za rad sa odraslim osobama sa invaliditetom. Ovako usamljen predmet može studentima poslužiti samo za upoznavanje sa procesom starenja ali ne i za rad sa ovom populacijom.
- Predmet Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje osoba sa invaliditetom na modulu Logopedija i surdologija nema svoju svrsishodnost u odnosu na ciljeve i ishode ovog modula.

Priručnik za predmete/module nije priložen u dokumentaciji.

Opis znanja, veština i kompetencija, koje se od studenata očekuju da steknu nakon odslušanijih pojedinih predmeta na studijskom programu Specijalne edukacije i rehabilitacije nemaju realnu zasnovanost u odnosu na strukturu ponuđenih predmeta u kurikulumu oba modula studijskog programa Specijalne edukacije i rehabilitacije.

Preporuka: U skladu s iznešenim zaključkom, dajemo preporuku da informacione liste predmeta na studijskom programu Specijalne edukacije i rehabilitacije treba dopuniti sa ciljevima i ishodima tamo gde ne dostaju a korigovati one koje nisu dobro koncipirani. Opšti ciljevi i ishodi celokupnog studijskog programa i posebni ciljevi i ishodi modula moraju jasno proizilaziti iz ciljeva i ishoda pojedinačnih predmeta predviđenih u kurikulumu studijskog programa.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i komentarim datim u Zahtevu za akreditaciju, Komisija iznosi zaključak da je kriterijum 2.3. Usaglasenost ishoda učenja s ciljevima studijskog programa nije ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

2.4. Perspektive na tržištu rada, praktični značaj i profesionalne potrebe za studijskim programom

- Postoji tražnja na tržištu rada za diplomcima koji posjeduju kompetencije planirane ishodima učenja na studijskom programu ili se očekuju takvi trendovi u srednjem roku;
- Urađena procjena potreba tržišta rada i u skladu sa tim planiran broj upisanih studenata na studijskom programu;
- Kompetencije dozvoljavaju diplomiranim studentima da rade u području rada koje je usklađeno sa stečenom kvalifikacijom;
- Studijski program je povezan sa profesionalnom praksom (praktični zadaci, projekti, rad kod poslodavca tokom studija).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno	x	Nije ispunjeno	
-----------	--	-----------------------------	---	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

U Crnoj Gori postoje 3 resursna centra koji organizuju i obavljaju poslove pružanja stručne podrške za rad sa decom sa smetnjama i poremećajima u različitim javnim institucijama. Takođe država Crna Gora je prepoznala potrebu za uvođenjem inkluzivnog vaspitanja i obrazovanja za decu sa smetnjama i poremećajima. Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama temelji se na Zakonu o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama („Sl. list CG“, br. 45/10 i 47/17). Napisano je i objavljeno nekoliko strategija o inkluzivnom obrazovanju Crne Gore (2008-2013; 2014-2018; i 2019-2025). U dokumentaciji predlagača se takođe navodi da u Crnoj Gori u 2023-2024 školskoj godini je evidentirano 5.495 učenika sa smetnjama i poremećajima na prva tri nivoa školovanja (nije napisan izvor odakle su podaci preuzeti).

Takođe navodi se podatak da mali broj ustanova i centara koji pružaju usluge osobama sa smetnjama i poremećajima i porodicama su uglavnom smešteni u velike gradove kao što je Podgorica ili Kotor. Zbog toga su korisnici ovih usluga prinuđeni da putuju iz svojih mesta prebivališta kako bi dobili potrebnu podršku koja im je zakonski omogućena.

Pored toga, konstatujemo i sledeće:

- U Crnoj Gori nema nijedna visokoškolska ustanova koja se bavi obrazovanjem stručnjaka za rad u oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije
- Na tržištu postoji potražnja za stručnjacima iz ove oblasti a očekuje se i trend rasta potražnje u narednom period.
- Nažalost, predviđene kompetencije svršenih studenata ovog studijskog programa nisu u potpunosti odgovarajuće i ne pružaju potpunu mogućnost za rad u oblasti Specijalne edukacije i rehabilitacije na način kako su to predlagači predstavili u svojoj dokumentaciji.

Preporuka: Opis stručne prakse koja se nalazi u ovom standard je nepotrebna kao i opis učenja stranog jezika i informatičkih znanja. Bilo bi dobro uraditi pravu procenu tržišta, kroz istraživanje, jer bi to omogućilo dobru upisnu politiku, odnosno određivanje broja studenata koji se upisuju na Fakultet. Bilo bi dobro uskladiti i redefinisati nastavni plan, ciljeve, ishode i kompetencije svršenih studenata sa realnim i objektivnim potrebama tržišta i kliničke i obrazovne prakse.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i komentarima datim u Zahtevu za akreditaciju deo 2.4. (Perspektive na tržištu rada, praktični značaj i profesionalne potrebe za

studijskim programom), Komisija iznosi zaključak da je ovaj kriterijum delimično ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.5. Prijavljivanje i uslovi za upis na studijski program

- Procedure za upis na studijski program su regulisane, strogo se primjenjuju, transparentne su u pogledu Kriterijum za ocjenjivanje kvaliteta i omogućavaju ostvarenje planiranih ishoda učenja;
- Planirani uslovi za upis obezbjeđuju da kandidati posjeduju potrebne kompetencije za nesmetan nastavak formalnog obrazovanja;
- Svi kandidati su jednako tretirani;
- Procedure su jasne i dostupne za sve zainteresovane kandidate;
- Obezbijeđeni su uslovi za upis planiranog broja studenata;
- Postignuti nivo obrazovanja neophodan za upis;
- Dodatni uslovi za upis kandidata koji uzimaju u obzir rezultate postignute u prethodnom školovanju i rezultate postignute na prijemnom ispitu, odnosno ispitu za provjeru znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata za upis;
- Transparentno ocjenjivanje kod provjera za upis

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		<u>Djelimično ispunjeno</u>	x	Nije ispunjeno	
-----------	--	------------------------------------	---	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Prema dokumentaciji predlagača kriterijumi za upis na studijski program Specijalna edukacija i rehabilitacija propisani su Statutom Fakulteta i Pravilima o načinu bodovanja kriterijuma za upis na studijske programe Fakulteta. Procedura upisa je deinisana u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje u Crnoj Gori. Iz priloženog se može uočiti da postavljeni uslovi za upis mogu obezbediti da kandidati posjeduju potrebne kompetencije za nesmetan nastavak formalnog obrazovanja. Uzima se, na adekvatan način, u obzir ranije postignut nivo obrazovanja prilikom upisa.

Pored objavljivanja konkursa u novinama potrebno je da procedura upisa bude objavljena i na sajtu Fakulteta.

Potrebno je objasniti zašto su odabrani predmeti Biologija i Sociologija a ne na primer Psihologija koja je takođe predmet veoma značajn za Specijalnu edukaciju i rehabilitaciju. Nije naglašeno ko odlučuje po žalbi studenata to mora raditi Komisija koja vrši upis a ne Dekan.

Nije dovoljno da rang lista stoji na oglasnoj tabli već treba da bude objavljena in a sajtu Fakulteta.

Treba jasno razdvojiti preliminarnu rang listu koja se objavljuje istog dana kada se obavi prijemni ispit (ili se objavi rang lista) i konačnu rang listu koja se formira posle odlučivanja u vezi sa žalbama studenata.

Preporuka: Jasnije i detaljnije opisati procedure upisa na Fakultet u Statutu i u Pravilniku (broj studenata, za svaki modul u okviru studijskog programa; uslovi za upis; merila za utvrđivanje redosleda kandidata; postupak sprovođenja konkursa; način i rokove za podnošenje žalbe; visinu školarine. Potrebno je da se jasno izmeni deo Pravilnika i naglasi da o žalbama studenata odlučuje Komisija za upis a ne Dekan. U tekstu ovog Standarda obrazložiti zašto su dva odabrana predmeta Biologija i Sociologija. Treba istaći da će preliminarna i konačna rang lista biti okačene na oglasnoj table i na sajtu Fakulteta

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i Prilog Pravilnika o uslovima kriterijumima i postupcima upisa u prvu godinu studija i komentarima datim u Zahtevu za

akreditaciju deo 2.5. (Prijavljivanje i uslovi za upis na studijski program), Komisija iznosi zaključak da je ovaj kriterijum delimično ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.6. Nastavni plan

- Nastavni plan i program moraju biti planirani tako da omogućavaju postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija;
- Povezanost sadržaja kurikuluma sa zahtjevima struke;
- Sadržaj nastavnog plana je javno dostupan u priručniku i na web stranici ustanove;
- Studenti su, na početku nastave, upoznati sa predmetima kroz informacijski paket za sve predmete;
- Cjelishodnost predmeta u odnosu na njihov broj (dobra zastupljenost), raspored na nivoima studija, pripadnost akademskom/primijenjenom studijskom programu i podjela na grupe teorijskih, naučnih i dr. predmeta.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	x
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/ostvrt/preporuke:

- Nastavni plan i program nije planiran tako da omogućava postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija

Nastavni plan i program planiran je za studijski program Specijalna edukacija i rehabilitacija, i u okviru njega dva modula: Razvojne smetnje i poremećaji i Logopedija i surdologija. Predloženi nastavni plan i program ne omogućava postizanje ishoda učenja za ova dva područja. Naime, navedeno je da će studenti biti osposobljeni da vrše procjene (metode i instrumente) i tretmane osoba sa različitim tipovima i nivoima smetnji i teškoća u razvoju (intelektualne, tjelesne, slušne, smetnje vida i iz spektra autizma, govorno-jezičke, teškoće učenja, i dr), te da ovaj predloženi program može se koristiti kao osnova za razvoj budućeg specijalizovanog profila kadrova kroz sadašnje module i module koji će se razvijati u okviru studijskog programa (logopedi, surdolozi, somatopedi, specijalni pedagozi, tiflolozi). Međutim, u okviru modula Razvojne smetnje i poremećaji područje oštećenje vida i motorički poremećaji i hronične bolesti su potpuno izostavljeni. Jedini predmeti koji se povezuju sa ovim područjima jesu Osnovi tiflogije i Osnovi somatopedije. Razvojne smetnje i poremećaji trebao bi biti zasnovan na temeljnim znanjima iz interdisciplinarnog područja edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti pod kojima se podrazumijevaju svi oni procesi i funkcije koji su povezani s oštećenjima vida, teškoćama učenja, intelektualnim teškoćama, poremećajima iz autističnog spektra, višestrukim teškoćama, motoričkim poremećajima, hroničnim bolestima što predloženi nastavni plan i program ne zadovoljava. Predloženi nastavni plan i program najvećim dijelom usmjeren je na intelektualne teškoće, dok su druga dva područja potpuno zanemareni. Nadalje, terminologija nije usklađena sa savremenim klasifikacijama i terminima koji su trenutno u upotrebi (tiflogija, somatopedija, odligofrenologija i slično), niti je terminologija ujednačena. Nekada se navodi termin teškoće u mentalnom razvoju, a nekada intelektualna ometenost. Za adekvatnu terminologiju koristiti: DSM-5 Dijagnostički i statistički priručnik za duševne poremećaje, priručnik je koji izdaje Američko psihijatrijsko društvo, Međunarodnu klasifikaciju bolesti i srodnih zdravstvenih problema (ICD-11) Svjetske zdravstvene organizacije, te Međunarodnu klasifikaciju funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja - ICF, Svjetske zdravstvene organizacije. Nadalje, u okviru ovog modula navode se predmeti iz domena logopedije i surdoaudiologije (Osnove znakovnog jezika, Specifične smetnje u učenju) i koji su usko stručni. Smetnje u učenju moguće je izučavati u okviru ovog modula ali ne i Specifične smetnje u učenju, s obzirom da je to jezički poremećaj. Nadalje, planirani su predmeti iz područja pedagogije a izostavljeni neophodni predmeti iz područja edukacijsko-

rehabilitacijskih znanosti (Prilagođene i izmijenjene sportske aktivnosti, Vokalno instrumentalna nastava, Metodika nastave prirode i društva, Metodika nastave likovne kulture, Vannastavne aktivnosti), te predmet Odraslost, starenje i oblici podrške. S obzirom da se i u samom izvještaju pominje činjenica da je proces inkluzije uveliko zastupljen, što u suštini zahtijeva i usklađivanje svih njegovih segmenata kako bi sistem mogao da funkcioniše, da postojeći programi defektologije ne zadovoljavaju potrebe tzv. inkluzivne škole/vrtića/ustanove, nastavni plan i program bi trebao biti usmjeren na inkluzivnu nastavu i rehabilitacijske programe.

Modul logopedija i surdologija ne zadovoljava ishode učenja. Prije svega logopedija i surdologija se ne može se izjednačiti sa defektologijom, specijalnom edukacijom i rehabilitacijom što je ovdje napravljeno. Prema Frascati klasifikaciji u okviru društvenih nauka nalazi se 5.09.01. Logopedija, au okviru Interdisciplinarnе društvene nauke grana 5.10.02. Edukacijsko-rehabilitacijske nauke. I sama klasifikacija ukazuje da navedeno nije isto.

Prva godina modula Logopedija i surdologija jedino zadovoljava potrebe ovog studija. Druga i treća godina odražavaju školovanje stručnjaka iz područje specijalne edukacije i rehabilitacije a ne logopediju i surdoaudiologiju. Veliki broj ključnih predmeta nedostaje kao što su: Neurologija, Fonetika, Lingvistika, Poremećaj gutanja, Govorna akustika, Fonijatrija, Poremećaj glasa, Jezički poremećaji, Poremećaji socijalne komunikacije - temelj logopedije. Prema samoj definiciji (ASHA, 2024) logopedija je disciplina koja se bavi procjenom, tretmanom i prevencijom poremećaja komunikacije, uključujući ekspresivne i mješovite receptivno-ekspresivne jezičke poremećaje, poremećaje glasa, poremećaje artikulacije, nefluentni govor, pragmatične jezičke poremećaje i poteškoće u socijalnoj komunikaciji, kao i poremećaje gutanja tokom cijelog životnog vijeka. Nastavni plan i program bi trebao obuhvatati sve navedeno kako bi se zadovoljili ishodi učenja.

Nadalje, postojeći predmeti nisu usklađeni sa terminologijom i odražavaju nedostatak stručnog znanja iz područja logopedije. Sam naziv predmeta Motorički govorno jezički poremećaji, pokazuje da nastavni plan i program su pisali oni koji nemaju dovoljno znanja iz ove oblasti, s obzirom da postoji jasna razlika između govora i jezika, te da Motorički govorni poremećaji ne obuhvataju jezik, nego samo područje govornih modaliteta: artikulaciju, fonaciju, respiraciju, rezonancu i prozodiju. Zatim premet Poremećaji artikulacije i fonacije - pretpostavka je da je fonologija zamijenjena fonacijom i da je ovaj predmet trebao nositi naziv artikulacijsko-fonološki poremećaji, čime je potpuno izostavljeno područje poremećaja glasa. Poremećaji glasa povezani su u ovom nastavnom planu i programu za artikulaciju a ne za fonaciju što je ogromna greška. Predmet Razvoj govora i jezika je na trećoj godini kada studenti trebaju učiti dijagnostiku a da nisu upoznati sa tipičnim razvojem govora i jezika. Nadalje, područje surdologije nije dovoljno zastupljeno. Osnove znakovnog jezika je predmet na petoj godini. Na petoj godini se mogu izučavati stručni predmeti ali ne i osnove iz nekog predmeta.

Sama praksa nije adekvatno koncipirana. Navedeno je: Ova praksa ne vezuje se za određeni predmet, nego student treba da obavi praksu koja ima ntergrativni pristup i to na sljedeći način: 10 dana u ustanovama koje se bave prevencijom, diijagnostikom, edukacijom i rehabilitacijom osoba sa mentalnom retardacijom; 10 dana u ustanovama koje se bave prevencijom, diijagnostikom, edukacijom i rehabilitacijom osoba sa motoričkim poremećajima i hroničnim bolestima; 10 dana u ustanovama koje se bave prevencijom, diijagnostikom, edukacijom i rehabilitacijom osoba sa oštećenjima vida, sluha i govora, što jasno pokazuje da praksa je usmjerena najvećim dijelom na specijanu edukaciju i rehabilitaciju a ne na područje logopedije i surdlogije i nastojanje da se logopedija i surdologija izjednače sa specijalnom edukacijom i rehabilitacijom. Ovakvom organizacijom prakse ishodi učenja ne bi bili zadovoljeni za područje logopedije i surdologije.

- Povezanost sadržaja kurikuluma sa zahtjevima struke

Sadržaj kurikuluma nije povezan sa zahtjevima struke.

Modul Razvojne smetnje i poremećaji bi trebao razviti profesionalni identitet budućeg stručnjaka u područjima: oštećenja vida, motorički poremećaji i hronične bolesti, te inkluzivna edukacija i rehabilitacija što nije sadržajima kurikulumu ostvareno. Područja oštećenje vida i motorički poremećaji i hronične bolesti su zanemareni, kao i inkluzivna praksa, s obzirom da je veliki broj predmeta usmjeren na metodike i to tipične populacije. Modul logopedija i surdologija bi trebao prema zahtjevima struke omogućiti stjecanje znanja o razvojnim i stečenim govornim i jezičkim poremećajima. Međutim, u kurikulumu nedostaju ključni predmeti medicinskih nauka, kao i iz područja logopedije, te onemogućavaju stjecanje znanja iz temeljnih logopedskih i surdoaudioloških područja (Neurologija, Fonetika, Lingvistika, Poremećaj gutanja, Govorna akustika, Fonijatrija, Poremećaj glasa, Jezički poremećaji, Poremećaji socijalne komunikacije, Motorički govorni poremećaji, Artikulacijsko-fonološki poremećaji).

Nadalje broj sati za uže stručne predmete je nedovoljan kako bi student stekao dovoljno znanja i zadovoljio zahtjeve struke.

- Sadržaj nastavnog plana je javno dostupan u priručniku i na web stranici ustanove. Studijski program, uključujući, između ostalog, nastavni plan i informacione liste svih predmeta sa definisanim i shodima učenja za svaki pojedinačni predmet objavljen je javno na web stranici fakulteta. Nastavni plan ovog studijskog programa biće odštampan u formi brošure.
- Studenti su, na početku nastave, upoznati sa predmetima kroz informacioni paket za sve predmete

Predmetni nastavnik je dužan da na prvom času nastave upozna studente sa svim bitnim informacijama o predmetu, kroz uručivanje informacione liste svakom studentu pojedinačno.

- Cjelishodnost predmeta u odnosu na njihov broj (dobra zastupljenost), raspored na nivoima studija, pripadnost akademskom/primijenjenom studijskom programu i podjela na grupe teorijskih, naučnih i dr. predmeta.

U izvještaju se navodi da je prilikom dizajniranja nastavnog plana zastupljenost od cca 50% opšte obrazovnih predmeta, cca 20% opšte stručnih i cca 30% uže stručnih, računajući i praktičnu nastavu. Program obuhvata set obaveznih predmeta kroz koje student stiče osnovna znanja i vještine, temeljne za izabrani program, dok se setom izbornih predmeta razvijaju dodatna znanja i vještine potrebne radi kompletiranja profila stručnjaka. Sinergija obaveznih i izbornih predmeta sa okruženjem je ostvarena realizacijom obavezne stručne prakse, gdje će studenti imati priliku suočavanja stečenog znanja i praktične primjene.

Međutim, kao što je već navedeno, uže stručni predmeti za oba modula nisu dobro zastupljeni niti dobro raspoređeni. Mnogi predmeti ne pripadaju studijskom programu, a nedostaju uže stručni koji su neophodni za ove studijske programe.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji:

- Prilog 2.6.1 Raspored predmeta po semestrima i godinama studija
- Prilog 2.6.2 Raspored predmeta po semestrima, tipu i status
- Prilog 2.6.3 Pregled predmeta studijskog programa prema tipu
- Prilog 2.6.4 Informacione liste predmeta
- i komentarima datim u Zahtjevu za akreditaciju deo, 2.6. (nastavni plan),

Komisija iznosi zaključak da predloženi nastavni plan nije usaglašen sa studijskim programom Specijalne edukacije i rehabilitacije (tj. Kriterijum 2.6. nije ispunjen).

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.7. Analiza metodike nastave

- Sve obrazovne metode, didaktička sredstva, rad u laboratoriji i seminari jasno su istaknuti u okviru informacionog paketa za sve predmete.
- Koriste se različiti načini realizacije nastave;
- Fleksibilno se koristi niz pedagoških metoda;

- Načini realizacije nastave i korišćene pedagoške metode se redovno procenjuju i prilagođavaju.

Ocjena ispunjenosti
Ispunjeno

X

Djelimično ispunjeno

Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

Studenti su, na početku nastave, upoznati sa predmetima kroz informacijski paket za sve predmete

U cilju efikasnog izvođenja nastave i postizanja očekivanih ciljeva i kompetencija studenata koriste se različite nastavne metode:

Teoretska nastava:

- Ex cathedra predavanja,
- video i druge metode savremene informacione tehnologije,
- Praktična nastava
- laboratorijske, auditorne vježbe,
- studijske posjete i stručna praksa,
- individualni i projekti u timu.

Predavanja, po principu ex cathedra su planirana za sve predmete kako bi, u direktnom kontaktu, nastavnici obavili transfer teoretskih osnova na studente. Predavanja, kao oblik rada, su neophodna prvenstveno radi prenosa teoretskih znanja, osnovnih koncepata i postulata, ali i radi upoznavanja predmetnih nastavnika sa studentima.

Predavanja se održavaju u unaprijed dogovorenim terminima radnim danom u prostorijama Fakulteta prema utvrđenom rasporedu časova.

Interaktivnost studenata u toku predavanja biće jedan od parametara ukupne ocjene studenta iz datog predmeta, odnosno redovno prisustvo i aktivno učešće u nastavi putem komentaranja, diskusija, postavljanja upita i drugih načina učioničke interakcije između nastavnika i studenta. Takođe, ovaj način rada u svrhu boljeg i kvalitetnijeg prenosa znanja je poboljšán upotrebom savremenih prezentacijskih učila i alata. Nastavnici su u obavezi pripremiti prezentacije za nastavne jedinice koje se mogu koristiti kao dopunska literatura za savladavanje nastavne materije. Nastavnici se takođe podstiču da upotrebljavaju i druge alate kojima će se podići nivo interakcije studenata tokom predavanja, kako studenti ne bi postali samo nijemi posmatrači, već da se aktivno uključe u nastavni proces. Stoga, nastavni materijali nisu ograničeni samo na tekstualne, već Fakultet snažno podstiče upotrebu i multimedijalnih sadržaja koji su naučno verifikovani i pouzdani pomoću kojih će biti lakše obavljén prenos neophodnih saznanja i naučnih informacija.

U okviru časova vježbi studenti će se upoznati sa osnovnim sadržajima, te obučiti za provođenje različitih dijagnostičkih i edukacijsko-rehabilitacijskih procedura u radu sa osobama s teškoćama u razvoju. Značajno mjesto zauzimaju vježbe, planirane za svaki predmet posebno, koje će se primarno realizovati u JU Resursni centar za sluh i govor "Dr Peruta Ivanović", Kotor, JU Resursni centar za djecu i osobe sa intelektualnim smetnjama i autizmom „1. jun“, Podgorica; JU Resursni centar „Podgorica“ za tjelesne i smetnje vida). Izrada individualnih i timskih projekata je takođe obavezno za studente. U toku semestra svaki student će dobiti određen broj individualnih projekata i biće uključen u izradu timskih projekata. Individualni projekat će obuhvatati provođenje istraživanja, te napisan naučni rad koji treba da sadrži najnoviju literaturu napisanu iz oblasti koje su već rađene na predavanjima i vježbama. Studenti su obavezni da individualni projekat usmeno prezentuju. Timski/grupni seminarski rad, za grupu od 2-3 studenata, će obuhvatati određenu tematiku iz oblasti intelektualnih teškoća, motoričkih poremećaja i hroničnih bolesti, koja treba biti obrađena uz konsultovanje raspoložive dostupne udžbeničke literature, literature dostupne na internetu, knjiga i članaka napisanih na nekom od svjetskih jezika i sl. U timskom projektu svi studenti tima obavezni su aktivno učestvovati i dati svoj maksimaln doprinos. Na taj način

studenti mogu međusobno razmijenjivati ideje, diskutovati, učiti jedni od drugih, donositi konačne odluke i zaključke. Na kraju, kao rezultat svega biće osposobljeni da napišu uspješan finalni timski projekat. Time se razvijaju njihove komunikacijske/verbalne i pisane vještine koje će im biti od koristi u budućem radu i profiliranju u struci.

Studenti su obavezani u određenom vremenu, najkasnije mjesec dana do kraja semestra, u skladu sa uputstvima, koja će im nastavnik naknadno dostaviti, uraditi IP i GP i iste dostaviti nastavniku na pregled. Za vrijeme izrade projekata, za sve nejasnoće i objašnjenja u vezi istih, nastavnik je na raspolaganju studentima u vidu konsultacija. Jedan od studenata kojeg izaberu članovi tima je obavezan da usmeno prezentuje projekat.

Značajan dio praktične nastave realizovaće se kroz program vježbi, a stečena manja, vještine i kompetencije studenti će moći da implementiraju u konkretnom radu sa ijecom, mladima i odraslim licima sa posebnim potrebama. Posebna pažnja je posvećena obezbjeđivanju praktične nastave, a i studijskim posjetama ustanovama i institucijama u kojima se pruža adekvatna podrška osobama sa smetnjama i teškoćama u razvoju, sa kojima će se dogovarati plan izvođenja studijske posjete za studente/ce (npr. SOŠO "Milan Petrović" u Novom Sadu, JU Centar Veruda u Puli, Poliklinika SUVAG u Zagrebu, škole i ustanove u Beogradu i u Banjoj Luci). U toku studija studentima će, uz obavezne vježbe, biti organizovana studijska posjeta reprezentativnoj ustanovi Centar „Milan Petrović” u Novom Sadu, koji posjeduje domaće i strane licencirane programe za asistivnu i asertivnu podršku osobama sa teškoćama u razvoju.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i komentarima datim u Zahtjevu za akreditaciju, deo 2.7. (Analiza metodike nastave), Komisija iznosi zaključak da je ovaj kriterijum ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.8. Ispiti (koncept i organizacija)

- Broj, vrsta i organizacija provjere znanja i završnog ispita su planirani tako da podrže ostvarivanje planiranih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija;
- Studentima je obezbijeđeno dovoljno vremena da se pripreme za provjere znanja i završne ispite;
- Oblik ispita i završnog ispita su istaknuti u informacionom paketu za svaki predmet/modul;
- Studenti su informisani o zahtjevima na ispitu, koji su u skladu sa obrazovnim ciljevima predmeta/modula;
- Organizacija ispita ne utiče na produžetak vremena studiranja;
- Kriterijum za za ocjenjivanje su transparentni za nastavnike i studente i garantuju postizanje ishoda učenja;
- Završetak ciklusa studijskog programa je jasno definisan (teza ili drugi individualni zadatak).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Realizacija nastave i ispita usklađena je s pozitivnim propisima Crne Gore. Zakonom o visokom obrazovanju propisani su ispitni rokovi za završne ispite. Ispitni rokovi su januarski, junski i septembarski. U svim ispitnim rokovima definisana su dva ispitna termina. U januarskom ispitnom roku student ima pravo da polaže završne ispite iz zimskog semestra, a u junskom ispitnom roku iz ljetnjeg semestra.

U septembarskom ispitnom roku student ima pravo da polaže kolokvijume i završne ispitie koje je prijavio u tekućoj studijskoj godini a koje nije polagao, odnosno koje nije položio u januarskom, odnosno junskom roku. Student koji ne položi ispit u prvom ispitnom terminu

(redovni rok) ima pravo da polaže ispit u drugom terminu - popravni rok. Termini polaganja ispita i kolokvijuma bliže se definišu Akademske kalendarskom. Akademski kalendar usvaja Vijeće fakulteta prije početka nastave, za svaku studijsku godinu. Polaganju završnih ispita prethodi polaganje I i II kolokvijuma. Svaki kolokvijum ima dva roka redovni I popravni rok. Ukoliko student ne položi kolokvijum u redovnom roku ima pravo da polaže kolokvijum u popravnom roku. Kolokvijum se, po pravilu, polaže u formi pismenog testiranja i predstavlja provjeru do tada stečenog znanja studenta.

Vrijeme trajanja kolokvijuma je 45 minuta i radi se u grupama od najviše 40 studenata. Izuzetno, kolokvijum može trajati i duže u skladu sa informacionom listom i specifičnostima predmeta. Testovi-kolokvijumi će biti organizovani 2 puta: prvi put u 7-oj nastavnoj sedmici, tokom trajanja nastave i sadržavaće određene oblasti kursa koje su studenti odslušali u proteklih 6 sedmica; drugi put u 14-oj sedmici i sadržavaće određene oblasti kursa koje su studenti odslušali u proteklih 12 sedmica,

Kolokvijumu obavezno prisustvuju predmetni nastavnik i saradnik u nastavi. U slučaju da je predmetni nastavnik spriječen da prisustvuje kolokvijumu zamijeniće ga nastavnik kojeg odredi prodekan za nastavu, odnosno dekan Fakulteta. Fakultet je orjentisan na podršku studentima i osim redovnih i popravnih kolokvijuma mogu se po potrebi organizovati dodatni(poseban kolokvijum) i ponovni kolokvijum.

Poseban-dodatni kolokvijum organizuje se iz cjelokupne materije predmeta ili iz prvog, odnosno drugog redovnog kolokvijuma, krajem semestra odnosno prije početka prvog redovnog ispitnog roka, za studente koji iz opravdanih razloga nijesu bili u mogućnosti da izađu na jedan ili oba redovna kolokvijuma. Opravdanost razloga dokazuje se izvještajem ljekara o bolesti studenta ili drugim činjenicama o opravdanosti odsustva koje u svakom konkretnom slučaju procjenjuje dekan Fakulteta. Odluku o opravdanosti odsustva donosi dekan Fakulteta.

Ponovni kolokvijum organizuje se kada je prolaznost studenata koji su izašli na kolokvijum manja od 50%. Ponovni kolokvijum polažu studenti koji su ocijenjeni nedovoljnom ocjenom i ostali studenti koji nijesu zadovoljni ocjenom, a studentu se u tom slučaju priznaje ocjena sa boljim rezultatom kolokvijuma. Ova vrsta kolokvijuma može se organizovati jednom za jedan rok.

Bodovanje kolokvijuma obavlja predmetni nastavnik u čemu mu pomaže saradnik u nastavi. Student na pojedinom redovnom kolokvijumu može postići maksimalno 20 bodova. Na oba redovna kolokvijuma ukupno 40.

Prisustvo i aktivnost u nastavi (seminarski radovi, domaći zadaci i sl.) vrednuju se od 0 do 10 poena.

Postignuti bodovi se na kraju vrednuju pri određivanju konačne ocjene znanja studenta u okviru pojedinog predmeta.

Ocjenjivanje kolokvijuma vrši se na sljedeći način:

- od 0 do 10,2 poena, ocjena nedovoljan (F);
- od 10, 2 do 12 poena, ocjena - dovoljan (E);
- od 12 do 14 poena ocjena - zadovoljava (D);
- od 14 do 16 poena ocjena - dobar (C);
- od 16 do 18 poena ocjena - vrlodobar (B);
- od 18 do 20 poena ocjena - odličan (A).

Student koji je položio kolokvijume završni ispit polaže usmeno. Student koji nije polagao kolokvijume završni ispit, po pravilu, polaže iz dva dijela. Prvi dio ispita/pismena provjera znanja obuhvata polaganje nastavnog gradiva na kraju semestra. Pismeni test podrazumijeva rješavanje testa sa ponuđenim pitanjima: a) da/ne-tačno/netačno; b) izbor od više ponuđenih mogućnosti; c) kratki odgovori (upisati odgovor). U tom slučaju, studenti koji namjeravaju polagati pismeni dio ispita trebaju da se prijave kod saradnika u nastavi najkasnije 7 dana prije održavanja ispita. Drugi dio ispita odnosi se na usmenu provjeru znanja -završni ispit). Da bi student pristupio polaganju drugog dijela/usmenog ispita mora prethodno položiti pismeni dio ispita ili testove i na istom imati najmanje 50% od ukupnog

broja bodova. Drugi dio ispita će biti organizovan kao usmeni ispit (kraća diskusija, od 15-30 minuta, sa osvrtom na sadržaj kursa).

Ocjenjivanje i vrednovanje na završnom ispitu vrši se u skladu sa ECTS skalom i to sljedećim ocjenama:

- (A) od 90 do 100 poena;
- (B) od 80 do 89 poena;
- (C) od 70 do 79 poena;
- (D) od 60 do 69 poena;
- (E) od 51 do 59 poena;
- (F) manje od 51 poen.

Provjera znanja studenta jednako je dostupna nastavnicima i studentima jer se način i postupak ispitivanja i ocjenivanja definišu opštim aktom Fakulteta i javno se objavljuju. Smatramo da je na ovaj način organizacija provjere znanja i završnog ispita planirana tako da podrži ostvarivanje planiranih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija i da su kriterijumi za ocjenjivanje transparentni za nastavnike i studente i garantuju postizanje ishoda učenja.

Studijski program se okončava polaganjem završnog rada koji je vrednovan sa 15 ECTS kredita. Završni rad predstavlja samostalnu stručnu obradu određenog problema kojim će student dokazati da je na osnovu stečenog znanja ovladao određenom tematikom i da je osposobljen da rad uradi po predviđenoj metodologiji, da zna da koristi stručnu literaturu i terminologiju i da je pravilno navodi. Teme za završne radove predlažu predmetni nastavnici. Svaki nastavnik ima mogućnost da u toku jedne studijske godine predloži do deset tema za obradu u formi završnog rada. Student može da bira temu uz prethodnu konsultaciju sa predmetnim nastavnikom kod kojeg namjerava da uradi završni rad. Završetak ciklusa studijskog programa je jasno definisan.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i komentarima datim u Zahtjevu za akreditaciju, deo 2.8. (Ispiti koncept i organizacija), Komisija iznosi zaključak da je ovaj kriterijum ispunjen

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.9. Nastava, učenje i ocjenjivanje orijentisano na studenta - student u centru obrazovnog procesa

- Postoje realne razlike kod studenata i njihovih potreba u toku studija;
- Postoje fleksibilni putevi učenja;
- Razvija se osjećaj autonomije kod studenta;
- Obezbjede su adekvatne smjernice i podrška nastavniku;
- Promoviše se uzajamno poštovanje odnosa student-nastavnik;
- Postoje odgovarajuće procedure za postupanje po primjedbama studenata.
- Nastavnici su upoznati sa postojećim metodama provjere znanja i ispitivanja i imaju institucionalnu podršku u razvoju ovih vještina u svojoj oblasti;
- Kriterijum za ocjenjivanje i načini provjere znanja, kao i Kriterijum za ocjenjivanje za postignutu ocjenu unaprijed su objavljeni;
- Ocjena pokazuje studentima u kojoj mjeri su postigli željene ishode učenja;
- Studenti dobijaju povratne informacije i, ako je potrebno, koriste konsultacije o procesu ocjenjivanja;
- Gdje je to moguće, ocjenjivanje vrši više od jednog nastavnika;
- Kod uslova za ocjenu uzimaju se u obzir eventualne olakšavajuće okolnosti;
- Ocjenjivanje je konzistentno, primenjuje se za sve studente i sprovodi u skladu sa objavljenim pravilima;
- Predviđena je formalna procedura za studentske žalbe.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno	Nije ispunjeno
<p><i>Komentar/ostvrt/preporuke:</i></p> <p>Nastavno osoblje Fakulteta, polazeći od prirode studijskog programa, dodatno je senzibilisano za različite potrebe studenata u toku nastave i učenja ili izvršavanja bilo koje druge obaveze studenta definisane studijskim programom. Kroz realizaciju nastave i načina učenja primjenjivaće se pristup koji se ogleda u jednakim šansama za sve, ali različitim mogućnostima, pa se očekuje da će fleksibilan pristup nastavi i učenju dati najbolji rezultat u postizanju postavljenih ishoda učenja u okviru studijskog programa specijalna edukacija i rehabilitacija. Cijeni se da svaki proces ima dvije strane i da će takvim odnosom studenti biti podstaknuti da daju svoj maksimum.</p> <p>Student je u centru obrazovnog procesa, uz uzajamno poštovanje uloga koje imaju obje strane, sa zajedničkim ciljem da se na kvalitetan način obezbijedi postizanje planiranih ishoda učenja. Nastavno osoblje će težiti da prepozna i razumije individualne potrebe studenta i podrži različite pristupe učenju, motivišući studenta na kritičko razmišljanje i vlastiti stav zbog kojeg student nikako neće biti sankcionisan, već naprotiv biće podržan i dodatno vrednovan, jer je kritičko razmišljanje jedna od četiri ključne kompetenije koje student treba da razvije u procesu usvajanja znanja. Nastavnik će težiti da u odnosu sa studentima gradi dobru atmosferu koja će biti polazna pretpostavka za kvalitetnu komunikaciju u učionici i timski, odnosno grupni rad studenata, na rješavanju zadatih problema, projektnih zadataka i prezentiranju drugih stručnih pitanja koja studenti budu obrađivali u manjim grupama. Osim toga, nastavni kadar posvetiće dužnu pažnju prepoznavanju različitih potreba studenata u procesu nastave i učenja što može uključivati prilagođavanje sadržaja, metoda rada i drugih obika nastavnih aktivnosti kako bi odgovorili različitim sposobnostima, interesovanjima i potrebama studenata. Nastava u formi predavanja kroz usmeno izlaganje nastavnika biće praćena tekstualnim materijalima, audiovizuelnim sadržajima, i nastavnik će podsticati interaktivnost studenata kroz postavljanje pitanja, a uključivat će i diskusije i komentare, određeni vid debate i biće orjentisana na kvalitet u postizanju planiranih ishoda učenja. Izradom seminarskih radova i/ili eseja studentima će biti omogućeno da pokažu svoje razumijevanje na način koji najbolje odgovara njihovim kapacitetima i stilovima učenja, a posebna podrška pružiće se studentima koji imaju posebne potrebe ili izazove u učenju što uključuje prilagođavanje njihovim specifičnostima u različitim formama. Najprepoznatljivije kategorije studenata kojima se pruža dodatna individualna podrška predstavljaju studenti sa invaliditetom, profesionalni sportisti, a takođe i studenti koji studiraju uz rad. Shodno njihovim mogućnostima i obavezama, nastavnici ih podržavaju, ukazujući im na različite strategije učenja i omogućavajući im dodatne konsultacije i ispitne rokove, kako bi postigli planirane rezultate. Fakultet je, prepoznao poseban dodatni kolokvijum koji se može organizovati na kraju semestra za studente koji iz zdravstvenih ili drugih opravdanih razloga nijesu mogli da pristupe polaganju kolokvijuma. Kod polaganja završnog ispita praviće se diferencijacija između studenata koji su položili kolokvijume i studenata koji nijesu polagali kolokvijume, pa će tako ova druga kategorija studenata biti u obavezi da završni ispit polaže iz dva dijela, od kojih prvi dio ispita predstavlja pisani test od čijeg rezultata zavisi da li će student moći da pristupi polaganju usmenog dijela ispita. Ovakav koncept polaganja završnog ispita osmišljen je zbog potrebe da se pravilno vrednuje učinak studenata koji redovno pohađaju nastavu i polažu kolokvijume i doprinosi objektivnosti u ocjenjivanju koje se vrši se kao provjera kvaliteta i obima cjelokupnog znanja, vještina i aktivnosti koje student ispolji prilikom organizovane nastave i drugih oblika rada iz pojedinog predmeta u okviru studijskog programa.</p> <p>Pravilnik o postupku i načinu ispitivanja i ocjenjivanja studenata, osim jasnih kriterijuma za utvrđivanje rezultata na kolokvijumu i završnom ispitu definiše i vrednovanje prisustva i drugih aktivnosti u nastavi (seminarski radovi, eseji...) Ovaj opšti akt definiše i pravo studenta da se žali na ocjenu, ukoliko smatra da nije ocijenjen na propisani način ili da njegovo znanje nije adekvatno vrednovano. Student ima pravo da izjavi žalbu dekanu</p>			

fakulteta u roku od 24 časa od dana kada je polagao završni ispit. Ukoliko dekan ocijeni opravdanim prigovor studenta dužan je da obrazuje tročlanu komisiju koja je u obavezi da ponovo ispita studenta, najkasnije u roku od tri dana od kada je student polagao završni ispit. Odluka komisije je konačna na Fakultetu.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i komentarima datim u Zahtjevu za akreditaciju, deo 2.9. (Nastava, učenje i ocjenjivanje orijentisano na studenta - student u centru obrazovnog procesa), Komisija iznosi zaključak da je ovaj kriterijum ispunjen.

STANDARD 3. RESURSI

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

3.1. Osoblje angažovano na realizaciji studijskog programa

- Sastav i stručnost nastavnika treba obezbijediti postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija;
- Istraživanje i razvojne aktivnosti zaposlenih su takve da obezbjeđuju postizanje planiranog nivoa obrazovanja;
- Mogućnosti za budući razvoj zaposlenih su definisane i dostupne;
- Planirane su organizacija i osoblje ustanove za obavljanje: administrativno-pravnih poslova, računovodstvenih poslova, tehničkih i higijenskih poslova, funkcionisanja studentskih servisa (studentske službe, biblioteke IT podrške).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	X
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/ostvrt/preporuke

Sastav i stručnost nastavnika ne može obezbijediti postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija. Nastavnici planirani za izvođenje nastave ne posjeduju odgovarajuće kompetencije za izvođenje nastave na predmetima na kojima su planirani. Uža naučna oblast na koju su nastavnici izabrani i njihove reference trebale bi da odgovaraju području u kojem bi izvodili nastavu, što ovdje nije zadovoljeno. Nastavnicima su dodjeljivani predmeti za koje nemaju odgovarajući izbor niti reference. Jedan nastavnik bi trebao izvoditi predavanja za različite uže naučne oblasti.

Obrazloženje:

- Za dr sc. Vesna Radman, red. prof. (honorarni nastavnik) nije dostavljena biografija. Navedeno je samo da je profesorica psiholog. Međutim, predmeti kao što su psihologija osoba s teškoćama u razvoju i psihologija osoba sa invaliditetom zahtjevaju reference iz područja edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti. Također predmet alternativna i augmentativna pripadaju području edukacijsko-rehabilitacijskih nauka (često logopediji). Zbog izostanka biografije ne može se potvrditi kompetencije navedene profesorice za vođenje nastave iz ovih predmeta.
- doc dr Nestorov Violeta- izabrana na pedagoške nauke-defektologija. Kako je već pojašnjeno logopedija ne može biti izjednačena s defektologijom. Predmeti koji pripadaju užoj naučnoj oblasti logopedija trebaju predavati nastavnici izabrani na područje logopedije a ne defektologije. Iako je dr Violeta Nestorov doktor defektoloških nauka - logoped, izbor nije odgovarajući. Reference uključuju radove vezane za tematiku gluhe i nagluhe djece, disleksije, disharmoničnog razvoja. Afaziologija, poremećaji fluentnosti govora, neurorazvojni govorno-jezički poremećaji, poremećaji artikulacije i fonacije, nisu područja koja su obuhvaćena

publikacijama. Nadalje predmeti Osnovi neuropsihologije, Neurolingvistika su iz područja medicinskih nauka te ih ne može predavati neko ko je završio Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.

- Tanja Lukovac, iako je završila osnovne i master studije iz područja logopedije, doktorsku disertaciju je usmjerila u drugo područje: doktorske studije na Biološkom fakultetu Neuronauke - smer Eksperimentalna neurobiologija u toku (pri očekivanju odbrane doktorske disertacije tokom tekuće godine), pod nazivom: Nivoi humoralnih i biohemijskih parametara u serumu kao mogući indikatori deficita pažnje i hiperaktivnosti dečaka ranog školskog uzrasta. Njene reference ne zadovoljavaju područja na kojima bi bila saradnik u nastavi. Također, predmeti Osnovi neuropsihologije, Neurolingvistika su iz područja medicinskih nauka te ne može biti saradnik u nastavi na ovim predmetima neko ko je završio Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.
- dr sc Gordana Nikolić, redovni profesor izabrana na područje defektologije. Logopedija i surdologija se ne mogu izjednačiti sa područjem defektologije. Nadalje, nastavnik može biti izabran ili na područje logopedije ili surdologije. U ovom slučaju planirana su predavanja na obje uže naučne oblasti. Osnovne studije: Specijalna edukacija i rehabilitacija osoba sa teškoćama u mentalnom razvoju -Diplomirani defektolog, a planirana predavanja iz logopedije i surdologije. Nije jasno iz biografije iz kojeg područja defektoloških nauka je master rad i doktorat. Reference ukazuju na istraživanja iz područja oštećenja sluha i inkluzije, te ne potvrđuju kompetencije za područje logopedije i razvoja govora i jezika. Nadalje, predmet audiologija sa vestibulologijom pripada medicinskim naukama i samo doktor nauka iz tog područja može taj predmet i predavati.
- dr sc Rada Rakočević, vanredni profesor, doktorirala menadžent u sportu. Izabrana za docenta na Fakultetu za sport, a za vanrednog profesora na Pedagoškom fakultetu. Iako je diplomirala na Defektološkom fakultetu doktorat nije iz odgovarajuće oblasti. Planirano je da izvodi nastavu iz različitih oblasti, intelektualnih teškoća i logopedije. Reference ne potvrđuju kompetencije za izvođenje nastave iz predmeta za koje bi trebala biti odgovoran nastavnik, posebno za predmete Motorički govorno jezički poremećaji i Dvojezičnost.
- dr sc Nestorov Stevan, docent, izabran na užu naučnu oblast Defektologija. Studije na Defektološkom fakultetu završio je 2002. godine i stekao zvanje diplomirani defektolog surdoaudiolog. Završio je doktorski studij na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju u Beogradu i stekao zvanje Doktor defektoloških nauka, međutim iz biografije nije jasno iz kojeg područja defektoloških nauka je završen master i doktorski studij. Osnove somatopedije ne može predavati surdoaudiolog, kao niti predmete koji se odnose na specijalnu edukaciju i rehabilitaciju. Nadalje, niti jedna referenca ne ukazuje na kompetencije za izvođenje nastave iz predmeta Rehabilitacija govora i jezika kod traumatskih oštećenja mozga.
- doc dr Tanja Čolić, nedostaje biografija kako bi se utvrdile kompetencije za izvođenje nastave iz predmeta Osnovi tiflogije. Predmeti koji su planirani za ovog nastavnika uključuju više različitih naučnih oblasti.
- Radmila Đurović, nedostaje biografija kako bi se utvrdile kompetencije

Saradnici bi trebali dostaviti svoje biografije kako bi se utvrdile i njihove kompetencije i mogućnost izvođenja vježbi iz predmeta za koje su određeni.

Zaključak je da nastava planirana za uže stručne predmete je određena nastavnicima koji nemaju odgovarajuće kompetencije za predmete za koje su planirani da izvode nastavu. Potrebno je najprije napraviti reviziju nastavnih planova i programa i za svaki predmet angažovati nastavnika koji ima odgovarajući izbor i reference za dato područje, odnosno predmet.

U izvještaju je navedeno da naučno-istraživački rad predstavlja jednu od osnovnih djelatnosti Fakulteta, pa će to biti jedna od vodećih aktivnosti iz oblasti registrovane

djelatnosti. Planirano je da osoblje zaposleno na Fakultetu redovno prisustvuje naučnim konferencijama i drugim skupovima kako bi kontinuirano unapređivalo svoje znanje. Nije navedeno da li će biti uspostavljeni Centri za istraživanje, laboratorije koje će omogućiti provođenje istraživanja. Nadalje, nema jasne vizije budućih istraživanja, nije pojašnjeno kako će se omogućiti provođenje vrhunskih istraživanja iz područja edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti, niti nabavka opreme za ovakva istraživanja, kako bi se zadovoljio kriterij da istraživanje i razvojne aktivnosti zaposlenih su takve da obezbjeđuju postizanje planiranog nivoa obrazovanja. Uopćeno navođenje učešća na konferencijama i drugim skupovima ne odražava kvalitet planiranih istraživanja.

Mobilnost nastavnog kadra i studenata i cjeloživotno obrazovanje se navode u izvještaju, bez jasnih istraživačkih aktivnosti i područja edukacijsko-rehabilitacijskih nauka koja bi bila njihov nosioc.

U ovom dijelu nije navedeno niti pojašnjen kriterij: Planirane su organizacija i osoblje ustanove za obavljanje: administrativno-pravnih poslova, računovodstvenih poslova, tehničkih i higijenskih poslova, funkcionisanja studentskih servisa (studentske službe, biblioteke IT podrške). Navedeno je u drugom dijelu izvještaja.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i komentarima datim u Zahtjevu za akreditaciju, deo 3.1. (Osoblje angažovano na realizaciji nastave), Komisija iznosi zaključak da je ovaj kriterijum nije ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

3.2. Finansiranje i infrastrukturni resursi

- Obezbijedena je finansijska održivost programa;
- Infrastruktura (sale, laboratorije, biblioteke...) i njihovo korištenje ispunjava kvalitativne i kvantitativne zahtjeve;
- Jasno je definisana saradnja na osnovu koje ustanova koristi infrastrukturu drugih (spoljnih) partnera za obuku i obrazovanje studenata;
- Ustanova je u stanju da reaguje na probleme, rješava finansiranje, obezbjeđuje osoblje i upisuje potreban broj studenata.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Obezbijedena je finansijska održivost programa. Fakultet je za početak svog rada obezbijedio dovoljna finansijska sredstva na način što su osnivači fakulteta odgovorni za finansiranje ustanove spremni da nakon dobijanja akreditacije studijskog programa, deponuju odgovarajuća sredstva, saglasno zakonu, kao rezultat obezbjeđenja kroz finansijsku garanciju kod poslovne banke. Kako je Fakultet planirao da upisuje 50 studenata po studijskoj godini, to se saglasno cijeni školarine i broja studenata deponuju finansijska sredstva kod određene poslovne banke u Crnoj Gori.

Univerzitet Mediteran u sklopu kojeg bi trebalo da se akredituje integrisani studijski program Specijalne edukacije i rehabilitacije poseduje sopstvenu zgradu namenski građenu za potrebe procesa obrazovanja. Univerzitet poseduje veći broj savremenih i potpuno opremljenih učionica, takođe nekoliko učionica je opremljeno računarima, laboratorijama u kojima sa sprovode vežbe trenutno za druge Fakultete u sklopu Univerziteta Mediteran, biblioteku sa čitaonicom, kancelarije za pravnu, finansijsko-računovodstvenu službu i odsek za nastavu. Obezbeđen je prilaz osobama sa invaliditetom, u zgradi postoji lift a takođe ovaj Univerzitet poseduje odgovarajući parking ispred zgrade.

Fakultet je potpisao sporazume sa različitim institucijama i preduzećima iz okruženja, koji će studentima u jednom dijelu kroz studijske posjete omogućiti obavljanje stručne prakse. Fakultet je dobio pisanu podršku od preko dvadeset ustanova, odnosno poslovnih

organizacija iz Crne Gore koje se bave specijalnom edukacijom i rehabilitacijom. Potreban prostor za izvođenje nastave, biblioteku i prostor za nastavno osoblje obezbijeđen je u okviru Univerziteta "Mediteran" Podgorica. Fakultet raspolaže i sa vlastitom online bibliotekom sa više stotina naslova stručne literature u elektronskoj formi.

Shodno dostavljenoj dokumentaciji i obavljenoj poseti Komisije za akreditaciju Komisija zaključuje da je kriterijum 3.2. (Finansiranje i infrastrukturni resursi) ispunjen.

STANDARD 4. UPRAVLJANJE KVALITETOM

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

4.1. Obezbeđenje kvaliteta

- Ustanova posjeduje dokumenta i instrumente za obezbjeđenje kvaliteta nastave, istraživanja i umjetničkog rada ustanove;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta je osmišljen kako bi obezbijedio kontinuirano poboljšanje studijskog programa;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta omogućava da se otkriju propusti u postizanju obrazovnih ciljeva, da se provjeri da li su postavljeni ciljevi dostižni, pripreme i sprovedu odgovarajuće mjere za ispravljanje propusta i poboljšanje;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta ima jasno definisane odgovornosti, uključuje studente i druge zainteresovane strane.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno	Nije ispunjeno
------------------	---	----------------------	----------------

Komentar/osvrt/preporuke:

Ustanova je usvojila Strategiju obezbjeđenja i kontrole kvaliteta (br. 01-6/24 od 12.04.2024.) kao strateški i razvojni dokument koji obuhvata sve djelatnosti kojima se Fakultet bavi. Pošto je ovo fakultet u osnivanju, ne postoje prethodni dokumenti niti podaci o implementaciji obezbjeđenja kvaliteta, tako da se u tom dokumentu navode aktivnosti koje bi fakultet trebalo da obezbeđuje. Fakultet će sprovesti sledeće aktivnosti obezbjeđenja i kontrole kvaliteta:

- sprovođenje peroidičnu samoevaluaciju kvaliteta studijskih programa i ustanove dinamikom koju odredi Upravni odbor Fakulteta, kao i eksterno tijelo zaduženo za obezbjeđenje kvaliteta u visokom obrazovanju Crne Gore - Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja;
- razvijaće međunarodnu saradnju i saradnju sa ustanovama visokog obrazovanja kroz razmjenu nastavnika i studenata, moguće izvođenje zajedničkih studijskih programa i kroz druge oblasti;
- ostvarivaće jedinstvo obrazovnog, stručnog i naučnoistraživačkog rada čiji će se sadržaji i rezultati, odnosno znanja koristiti u nastavnom procesu;
- uspostaviće stalnu saradnju sa poslodavcima i svršenim studentima u cilju dobijanja povratne informacije o kvalitetu studijskih programa i kompetencija koje su studenti stekli završetkom studija (formiraće Alumni klub i center za karijeru);
- formiraće stalno tijelo za obezbjeđenje i kontrolu kvaliteta
- prikupljaće informacije o kvalitetu od svih aktera (studenata, nastavnog kadra, administrativnog osoblja, rukovodstva, predstavnika privrede, javnog mnjenja);
- informisaće javnost o svom radu.

Za potrebe internog obezbeđenja kvaliteta Fakultet planira da sprovodi studentsku anketu koja će sastojati od četiri segmenta:

- prvi dio obuhvatiće nastavu, nastavnike i saradnike na pojedinačnim predmetima;
- drugi dio obuhvatiće ocjenjivanje na završnom ispitu;
- treći dio obuhvatiće opšte aspekte studijskog procesa;
- četvrti dio obuhvatiće praktičnu nastavu.

Fakultet planira da uvodi programsku evaluaciju kroz postupak samovrednovanja postignutih ishoda učenja, odmah po završetku prve godine studije od strane prvoupisanih studenata, i tako u kontinuitetu do završetka studija, a nakon toga nastojeće da dobije povratne informacije o kvalitetu studijskih programa i od strane poslodavaca koji budu zapošljavali kadar koji je okončao studije na ovom fakultetu. U evaluaciju pored studenata biće uključeno i administrativno osoblje.

Međutim, u prvobitnoj dokumentaciji ne navodi se samoevaluacija zaposlenog, akademskog osoblja, niti precizni instrumenti kojima bi bili operacionalizovani standardi kvaliteta ispitivani preko pomenutih anketa.

Komentar: Ustanova je nakon posete formirala Tim za obezbeđenje i kontrolu kvaliteta, koji je predviđen da vodi proces kontrole kvaliteta na ustanovi (odluka nije potpisana), a u toku posete Komisija je imala priliku da vidi primer ankete koji će se koristiti u evaluaciji. Nakon posete predlog sadržaja ankete za studente je takođe dostavljen Komisiji, a predstavnici fakulteta su prihvatili da u budućem anketiranju ispitaju i evaluaciju nastavnog kadra

Shodno gore napisanom, Komisija konstatuje da je ispunjen kriterijum 4.1. koji se odnosi na obezbjeđenje i upravljanje kvalitetom, a do zaključka dolazi uvidom u sjedeću dokumentaciju:

- **Prilog Statut Fakulteta**
- **Prilog Strategija obezbjeđenja i kontrole kvaliteta**
- **Naknadno dostavljene Odluke o Timu za obezbjeđenje i kontrolu kvaliteta i predloga ankete za studente.**

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

4.2. Instrumenti, metode i rezultati

- Koriste se metode i instrumenti da bi se kvalitet studijskog programa održavao i razvijao. Oni su dokumentovani i redovno se kontrolišu primjenom: mehanizmi obezbjeđenja kvaliteta (samoevaluacije i analiza i ocjena samoevaluacije), i instrumenata obezbjeđenja kvaliteta (standarda i indikatora);
- Dobijeni podaci se ocjenjuju kao dio sistema za obezbjeđenje kvaliteta. Oni pružaju potrebne informacije i dozvoljavaju izvođenje zaključaka;
- Ako je studijski program uspješno završen, bez obzira da li su kontrole bile aktivne u toku studija, provjerava se ocjena diplomiranih studenata o studijskom programu i njihovo zapošljavanje nakon studija. Ti zaključci dozvoljavaju da slabosti budu prepoznate i ispravljene.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/osvrt/preporuke:

Nakon posete Komisije, priložen je i predlog sadržaja ankete za studente, koji bi trebalo da služi kao instrument provjere kvaliteta.. Ostalo nije moguće komentarisati, jer program još nije počeo sa radom.

**STANDARD 5.
DOKUMENTACIJA**
KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

5.1. Pravila o studiranju

- Ustanova raspolaže svim važnim propisima za studijski program sa ključnim pravilima za upis, tok studija i završetak programa.

Ocjena ispunjenosti

<u>Ispunjeno</u>	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-------------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Fakultet je usvojio opšte akte kojima se uređuje upis studenata, organizacija i izvođenje integrisanih osnovnih i master studija, vrednovanje rada studenata, napredovanje studenata u toku studija, izdavanje isprava o studijama, dodjeljivanje diploma, kao i druga pitanja od značaja za realizaciju integrisanih osnovnih i master studija. Pravilima studiranja na integrisanim osnovnim i master studijama definisana je organizacija i izvođenje integrisanih osnovnih i master studija, vrednovanje rada studenata, napredovanje studenata u toku studija, dodjeljivanje diploma, izdavanje isprava o studijama, kao i druga pitanja od značaja za realizaciju integrisanih osnovnih i master studija.

Kao prilog dostavljeni su:

- Pravila o načinu bodovanja kriterijuma za upis na studijske programe i određivanje predmeta od značaja za izučavanje određenog studijskog programa;
- Pravila studiranja na integrisanim osnovnim i master studijama
- Pravilnik o načinu i postupku ispitivanja i ocjenjivanja studenata

Komisija donosi zaključak da su pravilnici detaljno razrađeni i dobro definisani i da je kriterijum 5.1. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

5.2. Diploma i dodatak diploma

- Izdavanje dvojezične diplome (crnogorski/engleski jezik) sa dodatkom diplome je obavezno;
- Dodatak diplome pruža informacije o studijskom programu i planiranim ishodima učenja.

Ocjena ispunjenosti

<u>Ispunjeno</u>	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-------------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

U prilogu je dostavljen primjer Dodatak diplomi.

Diploma se izdaje dvojezično na crnogorskom i engleskom jeziku, kao i dodatak diplomi. Oblik i sadržaj diplome i dodatka diplome urađen je u skladu sa Pravilnikom o sadržaju i obliku diplome i dopune diplome (Supplement). Sadrži sve relevantne podatke i informacije. Dodatak diplome pruža informacije o studijskom programu i planiranim ishodima učenja.

Komisija donosi zaključak da su pravilnici detaljno razrađeni i dobro definisani i da je kriterijum 5.2. ispunjen.

**STANDARD 6.
UPOREDNI PRIMJERI DOBRE PRAKSE**
KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

6.1. Primjeri uporedivih implementiranih studijskih programa na drugim ustanovama visokog obrazovanja

- Uporedivost se odnosi na:
 - Stepem usaglašenosti ciljeva studijskog programa
 - Stepem usaglašenosti ishoda učenja studijskog programa
 - Stepem usaglašenosti kurikuluma studijskog programa

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno		Djelimično ispunjeno		<u>Nije ispunjeno</u>	x
-----------	--	----------------------	--	------------------------------	---

Komentar/ostvrt/preporuke:

Za predloženi studijski program integrisanih studija, na Fakultetu su se odlučili za upoređivanje sa programima Edukacijsko rehabilitacijskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, Specijalne edukacije i rehabilitacije Univerziteta u Beogradu, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Pedagoški fakultet Nezavisnog Univerziteta u Banja Luci. Nažalost predlagači nisu označili koje su ustanove korišćene od ponuđenih za upoređivanje odnosno nisu naznačili ustanovu 1 (U1) i ustanovu 2 (U2). Komisija je dala samo generalne komentare jer nije bila u mogućnosti da detaljno uradi analizu za Standard 6.

Predlagač je ponudio fakultete koji se u osnovnoj strukturi razlikuju od predloga koji su oni ponudili. Naime predlagač je predao dokumentaciju za akreditaciju integrisanog studija u trajanju od 5 godina ili 10 semestara (300 ECTS). Dva Fakulteta Specijalna edukacija i rehabilitacija Beograd i Edukacijsko rehabilitacijski fakultet Tuzla ima odvojene nivoe studija i to osnovne akademske 4 godine (8 semestara ili 240 ECTS), master 1 godina (2 semestra ili 60 ECTS) i doktorske studije 3 godine (6 semestara ili 180 ECTS). Edukacijsko rehabilitacijski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu takođe ima odvojene nivoe studija i to osnovne akademske 3 godine ili 6 semestara (180 ECTS), 2 godine master studija ili 4 semestra (120 ECTS) i 3 godine doktorskih studija ili 6 semestara (180 ECTS). Četvrti predloženi fakultet Pedagoški fakultet Nezavisnog Univerziteta u Banja Luci ima samo dva nivoa studija osnovne akademske 8 semestara (240 ECTS) i master studije 1 godina (60 ECTS).

Prilog u tabelama u kojima predlagač prikazuje uporednu analizu ciljeva, ishoda, broja studenata, broja nastavnika, kurikuluma između svog predloga i odabranih ustanova je nepregledna i neprecizno napisana. Ne vidi se jasno šta su sličnosti a šta razlike između upoređivanih Fakulteta.

Preporuka: Označiti jasno na koje ustanove se odnosi (U1 i U2). Ponovo ispuniti tabele u Prilogu ne kopirati tekst iz drugih Standarda već koncizno i jasno ukazati na sličnosti i razlike u traženim oblastima.

Na osnovu priložene dokumentacije predlagača Komisija za akreditaciju konstatuje da Standard 6.1. nije ispunjen.

III AKREDITACIONI STAV

Komisija predlaže Agenciji sljedeći akreditacioni stav:

1. Prihvatanje zahtjeva za akreditaciju za period _____
Objasnenje:
Preporuke za unapređenje kvaliteta:
2. Odbijanje zahtjeva za akreditaciju
Objasnenje: Nakon detaljne analize inicijalno dostavljene dokumentacije, dopunjenog materijala od strane Univerziteta Mediteran i predlagača studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija, neposrednog uvida u činjenično stanje tokom posete Instituciji dana 11.07.2024. godine, Komisija je mišljenja da nisu ispunjeni uslovi za akreditaciju predloženog studijskog programa. STANDARD 1 Analizom predložene dokumentacije u vezi sa Standardom 1 Komisija je konstatovala da su ispunjeni podstandardi 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5. i 1.8.. Delimično je ispunjen podstandard 1.6. a nisu ispunjeni 1.7. i 1.9. Komisija je konstatovala da je praktična ispunjenost ciljeva ustanove dovedena u pitanje određenim problemima koji proističu iz sadržaja studijskog programa i predviđenog nastavnog kadara za realizaciju studijskog programa (1.6.). Sastav i stručnost nastavnika ne može obezbjediti postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija. Nastavnici planirani za izvođenje nastave ne posjeduju odgovarajuće kompetencije za izvođenje nastave na predmetima na kojima su planirani. Uža naučna oblast na koju su nastavnici izabrani i njihove reference trebale bi da odgovaraju području u kojem bi izvodili nastavu, što ovdje nije zadovoljeno. Nastavnicima su dodjeljivani predmeti za koje nemaju odgovarajući izbor niti reference. Jedan nastavnik bi trebao izvoditi predavanja za različite uže naučne oblasti (1.7.). Predlagač inicijative je ponudio više različitih studijskih programa Specijalne edukacije i rehabilitacije uglavnom iz regiona koji su po svojoj osnovnoj strukturi drugačije koncipirani a takođe nije jasno naznačio ustanove sa kojim treba uporediti predloženi studijski program (1.9.). STANDARD 2 U Standardu 2 ispunjeni su podstandardi 2.7. 2.8. i 2.9., delimično su ispunjeni podstandardi 2.4. i 2.5 a nisu ispunjeni 2.1., 2.2., 2.3. i 2.6.. Na osnovu analizirane dokumentacije Komisija konstatuje da ciljevi studijskog programa (i za modul Razvojne smetnje i poremećaji i za modul Logopedija i surdologij) nisu jasno i realno navedeni i uskladjeni su sa osnovnim ciljevima ustanove. Takođe nije ispunjena formalna usklađenost ciljeva programa sa njegovom klasifikacijom i nivoom u CKO-u (2.1.). Ishodi su dosta uopšteni i

proizvoljno napisani a neki ishodi u različitim informacionim listama se ponavljaju. Kroz navedene ishode učenja se ne vidi da će student steći znanja koja će mu omogućiti dalji napredak u datoj oblasti. Nedostatak je postajanje više uže stručnih predmeta na oba modula koji bi trebalo da imaju jasnu povezanost sa navedenim ishodima datog studijskog programa. Navedeni ishodi učenja će omogućiti samo delimično razvijanje saradnje sa drugim relevantnim stranama naučno-istraživačke zajednice i privrede (2.2.). Priručnik za predmete/module nije priložen u dokumentaciji. Opis znanja, veština i kompetencija, koje se od studenata očekuju da steknu nakon odslušanih pojedinih predmeta na studijskom program Specijalne edukacije i rehabilitacije nemaju realnu zasnovanost u odnosu na strukturu ponuđenih predmeta u kurikulumu oba modula studijskog programa Specijalne edukacije i rehabilitacije (2.3.). U Crnoj Gori postoji realna potreba za obrazovanjem stručnjaka za rad sa osobama sa smetnjama i poremećajima. Međutim, predlagač nije uradio pravu procenu tržišta niti istraživanje koje se odnosi na stvarne potrebe države Crne Gore za stručnjacima u ovoj oblasti što svakako utiče na planiranje upisne politike ustanove. Takođe u ovom podstandardu (2.4) napisani su sadržaji u vezi za obavljanjem stručne prakse, učenja stranog jezika i informacionih tehnologija što je potpuno nerelevantno za ovaj podstandard. Pored objavljivanja konkursa u novinama potrebno je da procedura upisa bude objavljena i na sajtu Fakulteta (još uvek ne postoji). Nije naglašeno ko odlučuje po žalbi studenata to mora raditi Komisija koja vrši upis a ne Dekan. Nije dovoljno da rang lista stoji na oglasnoj tabli već treba da bude objavljena in a sajtu Fakulteta. Treba jasno razdvojiti preliminarnu rang listu koja se objavljuje istog dana kada se obavi prijemni ispit (ili se objavi rang lista) i konačnu rang listu koja se formira posle odlučivanja u vezi sa žalbama studenata (2.5.). Nastavni plan i program nije planiran tako da omogućava postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija. Sadržaj kurikuluma nije povezan sa zahtjevima struke. Broj sati za uže stručne predmete je nedovoljan kako bi student stekao dovoljno znanja i zadovoljio zahtjeve struke. Uže stručni predmeti za oba modula nisu dobro zastupljeni niti dobro raspoređeni. Mnogi predmeti ne pripadaju studijskom programu, a nedostaju uže stručni koji su neophodni za ove studijske programe (2.6.).

STANDARD 3

Na osnovu predložene dokumentacije Komisija za akreditaciju konstatuje da podstandard 3.1. nije ispunjen a podstandard 3.2. je ispunjen, Sastav i stručnost nastavnika ne može obezbediti postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija. Nastavnici planirani za izvođenje nastave ne poseduju odgovarajuće kompetencije za izvođenje nastave na predmetima na kojima su planirani. Uža naučna oblast na koju su nastavnici izabrani i njihove reference trebale bi da odgovaraju području u kojem bi izvodili nastavu, što ovdje nije zadovoljeno. Nastavnicima su dodeljivani predmeti za koje nemaju odgovarajući izbor niti reference. Jedan nastavnik bi trebao izvoditi predavanja za različite uže naučne oblasti što nije dozvoljeno. Nije navedeno da li će biti uspostavljeni Centri za istraživanje, laboratorije koje će omogućiti provođenje istraživanja. Nadalje, nema jasne vizije budućih istraživanja, nije pojašnjeno kako će se omogućiti provođenje vrhunskih istraživanja iz područja edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti, niti nabavka opreme za ovakva istraživanja, kako bi se zadovoljio kriterij da istraživanje i razvojne aktivnosti zaposlenih budu takve da obezbeđuju postizanje planiranog nivoa obrazovanja. Generalno navođenje učešća na konferencijama i drugim skupovima ne odražava kvalitet planiranih istraživanja. Mobilnost nastavnog kadra i studenata i celoživotno obrazovanje se navode u izveštaju, bez jasnih istraživačkih aktivnosti i područja edukacijsko-rehabilitacijskih nauka koja bi bila njihov nosioc (3.1.).

STANDARD 4

Na osnovu proučene i analizirane dokumentacije Komisija konstatuje da su podstandard 4.1. i 4.2. ispunjeni. Delove ovih standarda nije moguće komentarisati, jer program još nije počeo sa radom.

STANDARD 5

Na osnovu predložene dokumentacije Komisija za akreditaciju konstatuje da podstandard 5.1. i 5.2. su ispunjeni,

STANDARD 6

Komisija je konstatovala da podstandard 6.1. nije ispunjen. predlagači nisu označili koje su ustanove korišćene od ponuđenih za upoređivanje odnosno nisu naznačili ustanovu 1 (U1) i ustanovu 2 (U2). Komisija je dala samo generalne komentare jer nije bila u mogućnosti da detaljno uradi analizu za Standard 6. Prilog u tabelama u kojima predlagač prikazuje uporednu analizu ciljeva, ishoda, broja studenata, broja nastavnika, kurikuluma između svog predloga i odabranih ustanova je nepregledna i neprecizno napisana. Ne vidi se jasno šta su sličnosti a šta razlike između upoređivanih Fakulteta.

OBRAZAC

KOMISIJA

Predsjednik/ca

Ljiljana Jovanović

(potpis)

Član/ica

Uliana Duranović

(potpis)

Član/ica

[Signature]

(potpis)

Datum 12.08.2024.

PROGRAM POSJETE USTANOVI

Akreditacija integrisanog studijskog programa „Specijalna edukacija I rehabilitacija” u okviru

Pedagoškog fakulteta, Podgorica

Podgorica, 11.07.2024

Sastav Komisije:

1. Prof. dr Sanja Đoković, redovna profesorica na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerziteta u Beogradu, Republika Srbija – predsjednica Komisije;
2. Prof. dr Mirela Duranović, redovna profesorica na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakulteta, univerziteta u Tuzli, Bosna i Hercegovina – članica Komisije i
3. Prof. dr Darko Hinić, vanredni profesor na Prirodno-matematičkom fakultetu, Univerzitet u Kragujevcu, Republika Srbija – član Komisije

Ispred Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja posjeti prisustvuje Dajana Pavićević, koordinator postupka i samostalni savjetnik za akreditaciju i reakreditaciju u Sektoru za kontrolu kvaliteta.

10.00 -10.30	Sastanak komisije sa rukovodstvom ustanove
10.30 - 11.10	Sastanak sa timom za kvalitet; timom za pripremu studijskog programa i samoevaluacijskih izvještaja
11.10 -11.40	Sastanak sa prodekanom
11.40 - 12.10	Sastanak sa nastavnicima i saradnicima
12.10 - 12.20	Sastanak sa administrativnim osobljem
12.20 -12,40	Kratka pauza
12.40 -13.00	Sastanak sa predstavnicima tržišta rada
13.00 -14.00	Obilazak prostorija ustanove
14.00 - 15.00	Interne konsultacije Komisije za akreditaciju
15.00 -15.20	Sastanak sa rukovodiocem studijskog programa
15..30	Odlazak Komisije